

СЕЛИНДЖЪР

сечем
несть брани
разказа

2017

ДЖ. Д. СЕЛИНДЖЪР
СЕДЕМ НЕСЪБРАНИ РАЗКАЗА

Превод: нт

chitanka.info

НТ

НЯКОЛКО ДУМИ ОТ ПРЕВОДАЧА

„Несъбраните“ разкази на Селинджър са твърде деликатни, за да носят тежестта на един предговор.

Въпреки това ми се искаше да кажа няколко думи за тези читатели, които биха проявили интерес.

„Последният ден от последната отпуска“ е първият непревеждан на български и неиздаван преди настоящата публикация разказ на Дж. Д. Селинджър, който реших да споделя с българските читатели.

Когато през 2008-а дигитализирах за „Моята библиотека“ творчеството на автора, дори не знаех за съществуването на около дузина разкази и новели, които са били публикувани еднократно в периодичния печат и никога след това не са преиздавани или включвани в антологии.

Оказа се, че тези текстове могат да бъдат открити в интернет.

Всеки един от тях има своя история и любопитните биха могли да потърсят информация в англоезичната Уикипедия или други източници, използвайки оригиналните заглавия.

Идеята за този проект се зароди още с откриването на текстовете, но трябваше да минат над шест години, за да намеря подходящия редактор, нужното свободно време, а и да убедя себе си в смисъла от подобно начинание.

Възнаграждението за времето и усилията, които сди, като редактор и коректор, и аз, като преводач сме вложили, е възможността да споделим тези, недостъпни досега на български произведения с читателите, които харесват и обичат Селинджър.

„Моята библиотека“ през годините спечели репутацията на най-сериозния литературен проект на български език в ерата на интернет и, разбира се, това е причината първата публикация на разказите да бъде именно тук.

Поради естеството на работата ни, нямаме нито крайна цел, нито график. Селекцията какво и кога да превода е изцяло базирана на

личните ми предпочитания и вътрешна мотивация.
Приятно четене!

нт, декември 2015

НЕЗНАЧИТЕЛЕН БУНТ ИЗВЪН МЕДИСЪН

Във ваканция от подготвителното училище за момчета Пенси („Инструктор на всеки десет ученика“), Холдън Мориси Колфийлд обикновено носеше палтото си с велурена яка и велурена шапка. Докато се возеха на някой от автобусите по Пето авеню, момичета, които познаваха Холдън, често си мислеха, че са го видели да върви покрай Saks' или Altman's, или Lord & Taylor's, но обикновено беше някой друг.

Тази година началото на коледната ваканция на Холдън от Пенси съвпадна с тази на Сали Хейс от училището за момичета Мери А. Уудръф („Специално внимание към тези, които се интересуват от актьорско майсторство“). Във ваканция от Мери А. Уудръф, Сали обикновено носеше своето ново сребристосиньо палто от ондатра. Докато се возеха по Пето авеню, момчета, които познаваха Сали, често си мислеха, че са я видели да върви покрай Saks' или Altman's, или Lord & Taylor's. Обикновено беше някой друг.

Веднага щом Холдън стигна в Ню Йорк, той взе такси до вкъщи, остави куфара си във фоайето, целуна майка си, струпа шапката и палтото си върху подходящ стол и набра номера на Сали.

— Хей! — каза той в слушалката. — Сали?

— Да. Кой е?

— Холдън Колфийлд. Как си?

— Холдън! Добре съм! Ти как си?

— Супер — каза Холдън. — Слушай. Как я караш наистина? Имам предвид как е училището?

— Добре е — каза Сали. — Имам предвид... знаеш...

— Супер — каза Холдън. — Добре, слушай. Какво ще правиш тая вечер?

Холдън я заведе в Уеджууд Руум. Двамата се бяха изтупали. Сали носеше новата си тюркоазена рокля. Танцуваха много. Стилът на

Холдън беше дълги, бавни, широки стъпки назад-напред, сякаш танцуваше около отворена шахта. Танцуваха с плътно прилепени лица и когато кожата им стана лепкава от допира, никой от тях нямаше нищо против. Периодите между ваканциите бяха дълги.

Използваха чудесно пътуването в таксито към къщи. На два пъти таксито спира рязко в трафика и Холдън пада от седалката.

— Обичам те! — закле се той на Сали, отмествайки уста от нейната.

— О, скъпи, аз също те обичам — каза Сали и добави с по-малко страст. — Обещай ми, че ще оставиш косата си да порасне. Войнишките прически са такава скука.

Следващият ден беше четвъртък и Холдън заведе Сали на дневно представление на „О, моя възлюбена“, което никой от двамата не беше гледал. По време на първия антракт, те пушеха във фойето и разгорещено се съгласиха един с друг, че двамата Лънт са били вълшебни. Джордж Харисън от Андоувър също пушеше във фойето. Той позна Сали така, както и тя се бе надявала. Бяха ги представили един на друг веднъж на парти и оттогава не бяха се виждали. Сега, във фойето на Емпайър, те се поздравиха с енергичния ентузиазъм на хора, които може да са се къпали заедно като малки. Сали попита Джордж дали не мисли, че шоуто е вълшебно. Джордж си даде известно пространство, за да отговори, настъпвайки крака на жената зад него. Той каза, че пиесата сама по себе си със сигурност не е шедьовър, но двамата Лънт, разбира се, са абсолютни ангели.

„Ангели“, помисли си Холдън. „Ангели. За бога. Ангели.“

След матинето Сали каза на Холдън, че има вълшебна идея:

— Хайде да отидем на ледената пързалка в Рейдио Сити довечера.

— Добре — каза Холдън. — Става.

— Наистина ли го мислиш? — каза Сали. — Не го казвай, ако наистина не го мислиш. Имам предвид, все ми е тая, така или иначе.

— Не — каза Холдън. — Нека да отидем. Може да е готино.

Сали и Холдън, и двамата бяха ужасни кълкьори. Глезените на Сали имаха болезнената, направо неприлична склонност да се огъват един към друг, а и тези на Холдън не бяха много по-добри. Онази вечер имаше поне сто души, които нямаха за правене нищо по-смислено от това да гледат пързаящите се.

— Хайде да си намерим маса и да пийнем — внезапно предложи Холдън.

— Това е най-вълшебната идея за целия ден — каза Сали.

Те свалиха кълките си и седнаха на маса в топлия вътрешен салон. Сали свали червените си вълнени ръкавици. Холдън започна да пали клечки кибрит. Оставяше ги да горят, докато не можеше повече да ги държи, а после пускаше каквото беше останало в пепелника.

— Виж — каза Сали. — Трябва да знам ще ми помогнеш ли или не, да украсим елхата за Коледа?

— Е, да — каза Холдън без ентузиазъм.

— Имам предвид, наистина трябва да знам — каза Сали.

Холдън изведнъж спря да пали клечки. Наклони се напред над масата.

— Сали, понякога писвало ли ти е? Имам предвид, случва ли ти се понякога да се страхуваш, че всичко ще се скапе, ако не направиш нещо?

— Аха — каза Сали.

— Обичаш ли училището? — попита Холдън.

— Ужасна скука е.

— Мразиш ли го, искам да кажа?

— Чак пък да го мразя.

— Е, аз го мразя — каза Холдън. — Боже, колко го мразя! Но не е само това. Ами всичко. Мразя да живея в Ню Йорк. Мразя автобусите по Пето авеню и автобусите по Медисън авеню, и да слизам от средните врати. Мразя киното на Седемдесет и втора улица с тия фалшиви облаци по тавана и да ме запознават с типове като Джордж Харисън, и да слизам надолу с асансьори, когато искам да изляза навън, и разни да ми преправят постоянно панталоните в Brooks — гласът му стана по-развълнуван. — Ей такива неща. Нали разбираш? Знаеш ли какво? Ти си единственият човек, заради когото си дойдох тая ваканция.

— Сладък си — каза Сали, мечтаейки си той да смени темата.

— Боже, как мразя училището! Трябва да идеш в училище за момчета някой път. Всичко, което правиш, е да учиш и да си даваш вид, че ти пука дали футболният отбор печели, и да говориш за момичета, и дрехи, и поркане, и...

— Виж какво — Сали го прекъсна. — Много момчета получават повече от училището от това.

— Съгласен съм — каза Холдън. — Но това е всичко, което аз получавам. Разбираш ли? Това искам да кажа. Аз не получавам каквото и да било от нищо. В лоша форма съм. Направо скапана. Виж, Сали. Как ти се струва просто да се разкараме? Това ми е идеята. Ще взема назаем колата на Фред Хелси и утре сутрин ще подкараме към Масачузетс и Върмонт, и околността, а? Прекрасно е. Искам да кажа, че там е чудесно, бог ми е свидетел. Ще живеем в тия къмпинги с бунгала и подобни, докато ми свършат парите. Имам сто и дванайсет долара у мен. После, когато парите свършат, ще си намеря работа и ще живеем някъде край поток, и тъй нататък. Разбираш ли какво искам да кажа? Заклевам се в бога, Сали, ще бъде жестоко. После, по-нататък, ще се оженим или нещо подобно. К'во ще кажеш? А! К'во ще кажеш? А! Хайде! Нека да се чупим, а?

— Не може просто да *направиш* нещо такова — каза Сали.

— Що не? — попита Холдън рязко. — Защо не, по дяволите?

— Защото не можеш — каза Сали. — Просто не можеш, това е всичко. Представи си, че парите ти свършат и не си намериш работа... тогава какво?

— Ще си намеря работа. Не се притеснявай за това. Изобщо не трябва да се притесняваш за това. Какво има? Не искаш ли да тръгнеш с мен?

— Не е това — каза Сали. — Изобщо не е това. Холдън, имаме много време за тези неща — *всичките* тези неща. След като отидеш в колеж и се оженим, и изобщо. Ще има купища вълшебни места, на които да ходим.

— Не, няма да има — каза Холдън. — Ще бъде съвсем различно.

Сали го погледна. Той беше изказал несъгласието си толкова тихо.

— Изобщо няма да е същото. Ще трябва да слизаме надолу с асансьори, с куфари и неща. Ще трябва да се обаждаме на всички и да им казваме „Довиждане“, и да пращаме картички. А аз ще трябва да

работя при баща ми и да пътувам с автобусите по Медисън авеню, и да чета вестници. Ще трябва постоянно да ходим до Седемдесет и втора улица и да гледаме кинопрегледите. Новини! Винаги има тъпо конно надбягване и няк'ва дама разбива бутилка в кораб. Изобщо не разбираш какво имам предвид.

— Може би не разбирам. Може би *ти* също не разбираш — каза Сали.

Холдън се изправи с кънките, провесени на рамото му.

— Така ме дразниш — обяви той доста безстрастно.

Малко след полунощ, Холдън и едно дебело, непривлекателно момче на име Карл Лус седяха в бар Уодсуърт, пиеха скоч и сода, и ядяха пържени картофи. Карл също беше от Пенси и беше отличникът на класа.

— Ей, Карл — каза Холдън, — ти си един от тия интелектуални типове. Каж ми нещо. Представи си, че ти е писнало. Представи си, че откачаш, почваш да изперкваш. Представи си, че искаш да напуснеш училище и да се разкараш от Ню Йорк. Какво би направил?

— Пий — каза Карл. — По дяволите.

— Не, аз съм сериозен — каза Холдън почти умолително.

— Винаги имаш муха в главата — каза Карл, стана и си тръгна.

Холдън продължи да пие. Изпи скоч и сода за девет долара и в два след полунощ се премести от бара в малкото преддверие, където имаше телефон. Набра три номера, докато уцели правилния.

— Аало! — Холдън изкрещя в слушалката.

— Кой се обажда? — поиска да знае студен глас.

— Аз съм, Холдън Колфийлд. Може ли да говоря със Сали, моля?

— Сали спи. Аз съм г-жа Хейс. Защо се обаждаш по това време, Холдън?

— Искам да говоря със Сали, г-жа Хейс. Много е важно. Дайте ми я.

— Сали *спи*, Холдън. Обади се утре. Лека нощ.

— Събудете я! Събудете я, а? Събудете я, гос'жа Хейс.

— Холдън — каза Сали от другия край на линията. — Аз съм. Каква е идеята?

— Сали? Сали, ти ли си?

— Да. Ти си пиан.

— Сали, ще дойда у вас за Бъдни вечер. Да ти украся елхата. А? К'во ще кажеш? А?

— Да, лягай си сега. Къде си? Кой е с теб?

— Ще ти украся елхата. А? К'во ще кажеш? А? Окей?

— Да! Лека ноц!

— Лека! Лека, Сали, любима. Сали, мила, скъпа.

Холдън затвори и стоя до телефона почти петнайсет минути. После пушна още една монета в процепа и отново набра същия номер.

— А-а-ало! — изкрещя в слушалката. — Да говоря със Сали, моля.

Чу се остро изпукване, когато връзката прекъсна, и Холдън също затвори. Постоя, клатушкайки се за момент. След това отиде до мъжката тоалетна и напълни един от умивалниците със студена вода. Потопи главата си до ушите, след което закрачи, капещ, към радиатора и седна на него. Седя там, броейки квадратите по плочките на пода, докато водата капеше от лицето му и отзад по врата му, и попиваше в яката на ризата и вратовръзката. Двайсет минути по-късно пианистът от бара дойде да срене вълнистата си коса.

— Здравей, момче! — Холдън го поздрави от радиатора — Аз съм на горещия стол. Издърпаха ми щепсела. Сега се пържа.

Пианистът се усмихна.

— Братче, страшно свириш! — каза Холдън. — Наистина можеш да свириш на пиано. Задължително трябва да те пускат по радиото. Знаеш ли? Безсрамно добър си, момче.

— Искаш ли кърпа, приятелче? — попита пианистът.

— Не аз — каза Холдън.

— Защо не си идеш вкъщи, хлапе?

Холдън поклати глава:

— Не аз — каза. — Не аз.

Пианистът сви рамене и прибра дамския си гребен във вътрешния джоб. Когато излезе от стаята, Холдън стана от радиатора и премигна няколко пъти, за да изкара сълзите от очите си. После отиде до гардероба. Облече палтото си, без да го закопчава, и нахлузи шапката отзад, на подгизналата си глава.

С неудържимо тракащи зъби, Холдън стоеше на ъгъла и чакаше автобус по Медисън авеню. Чакането беше дълго.

БРАТЯТА ВАРИОНИ

ИЗ СТАРИЯ ЧИКАГО

с Гардения Пени

Докато г-н Пени е във ваканция, тази колона ще бъде водена от няколко изявени личности от различни сфери на живота. Днешният гост-колумнист е г-н Винсънт Уестморленд, известният продуцент и разказвач, прочут със своята духовитост. Гледната точка на г-н Уестморленд не съвпада задължително с тази на г-н Пени или на настоящия вестник.

Ако, като Аладин, имах възможността да попадна на приятелски настроен дух, първо бих му заповядал да настави Хитлер, Мусолини и Хирохито в прилично голяма клетка и без бавене да достави менажерията пред стъпалата на Белия дом. После бих се замислил сериозно за освобождаването на изпълнителния ми слуга, само след като съм му задал един-единствен въпрос — а именно: „Къде е Сони Вариони?“

За мен, а вероятно и за хиляди други, историята на брилянтните Братя Вариони е една от най-трагичните и незавършени през този век.

Въпреки че музиката, която тези златни момчета ни оставиха, е все още гореща и жива в сърцата ни, може би тяхната история е вече достатъчно изстинала, за да бъде разказана за някои от по-младите читатели и повторена за по-възрастните.

Бях там във фаталната нощ, когато техният музикален издател и приятел Теди Барто даде в тяхна чест най-страхотното, най-бляскавото парти през двайсетте. Поводът беше петата годишнина от съвместната им работа и успех. Резиденцията на Братята Вариони беше претъпкана с най-влиятелните мъже на деня. А също и с най-красивите, най-обсъждани и скандални жени. Най-суперогромното, най-черно момче, което съм виждал, стоеше пред входа със сребърен поднос, голям колкото капак на улична шахта, върху който пускаше поканите на любимите ни по това време актьори, актриси, писатели, продуценти, танцьори, господа и дами в града.

Изглежда, че заедно с успеха, Сони Вариони беше развил вкус към хазарта. Не да играе по принцип, а с големите клечки като покойния, леснопрежалим Бъстър Ханки. Около две седмици преди партито, Сони загубил около четиридесет хиляди долара на покер с Бъстър. Сони отказал да плати, обвинявайки Бъстър, че го е измамил по време на играта.

Към четири часа в тази празнична, страшна нощ, около двеста от нас се бяхме събрали в модния, шантав по младежки сутерен, където Братя Вариони пишеха всички свои хитове. Това се случи точно там. Имам причина да разкажа отново трагичната история. Дори ще кажа убедено, че това е мое право. Защото дълбоко вярвам, че аз бях единственият трезвен индивид в цялото помещение.

Влиза Роко — най-новият, с най-голям шанс за успех, главорез на Бъстър Ханки. Роко пита сладко най-замаяната блондинка в стаята, чието име в момента ми убягва, къде може да намери Сони Вариони. Подпийналата блондинка — горката — посочва ентузиазирано в посока към пианото: „Ей там, красавецо. Но за къде си се разбързал? Удари едно малко.“

Роко няма време за „едно малко“. Пробива си път с лакти през тълпата, изстрелва пет куршума, много бързо, в гърба на грешния човек. Джо Вариони, когото никой в залата до тогава не е чувал да свири на пиано, защото това

е работа на Сони, пада мъртъв на пода. Джо, поетът, свиреше на пиано само когато беше пиян, а беше пиян само веднъж годишно, на грандиозните партита, които Теди Барто вдигаше за него и Сони.

Сони остана в Чикаго няколко седмици, ходейки по улиците без шапка, без вратовръзка, без сън. След това изведнъж изчезна от Ветровития град. От тогава няма сведения някой да го е виждал или чувал нещо за него. Да, мисля, че трябва да попитам хипотетичния ми дух: „Къде е Сони Вариони?“

Някой малък човек, някъде далеч, трябва да има вътрешни сведения. Тъй като, за съжаление, страдам от известен недостиг на духове, може ли да помоля той или тя да осветлят по въпроса този натъжен почитател, един от хилядите.

Името ми е Сара Дейли Смит. Аз съм един от най-отдалечените и малки хора, които познавам. И имам вътрешните сведения за Сони Вариони. Той е в Уейкрос, Илинойс. Той не е много добре. Стои буден денем и нощем, и печата на машина ръкописа на един чудесен, шантав и вероятно велик роман. Романът беше написан от Джо Вариони и изоставен в един куфар. Беше написан с дребен почерк върху пожълтяла хартия, върху хартия с редове, смачкана хартия, скъсана хартия. Листовете не бяха номерирани. Цели изречения и дори параграфи бяха зачеркнати и пренаписани на гърбовете на пликове за писма, на неизползваната страна на изпитни листове от колежа, в полетата на железопътни разписания. Работата по организирането на началото и края, главите и частите на този подивял гигант, е изключително изтощителна, изискваща, човек би си помислил — младост, здраве и самолюбие. Сони Вариони няма нито едно от тях. Има надеждата за някакъв вид избавление.

Не познавам г-н Уестморленд, но ми се струва, че одобрявам любопитството му. Мисля, че сигурно си спомня всичките си бивши момичета с думите и музиката на Братя Вариони.

Така че ако господата с барабаните и тръбите са готови, ще предам на всички уестморленди вътрешните сведения.

Тъй като въпросната информация започва там, се налага да се върна в приповдигнатите, диви и разложени години — да се върна в двайсетте. Не мога да допринеса с тъжен вопъл или дори убедително свиване на рамене по отношение на общия лош вкус на онзи период.

Случи се, че бях във втори курс в Уейкрос Колидж и всъщност наистина носех плътно-прилепнала жълта фланелка с бунтовно-остроумни заявления, изписани с мастило на гърба, либерално предполагащи, че сексът е пижамата на котката^[1] и че всички стоим зад футболния ни отбор. Нямах досие.

Джо Вариони преподаваше английски III-A, от Беоулф до Фийлдинг, както се казваше в каталога. Преподаваше го прекрасно. Всички малки момичета, които излизат на дълги разходки в дъжда и специализират английска литература, са срещали влачещата се кървава ръка на Грендел поне три пъти през време на образованието си, в това или онова училище. Но някак си, когато Джо говореше за глупавите дела на Беоулф, те изглеждаха сякаш са били пренаписани от някой си Браунинг.

Той бе най-високото, най-тънкото, най-умореното момче, което съм виждала през живота си. Беше брилянтен. Имаше прекрасни кафяви очи и само два костюма. Беше напълно нещастен и аз не знаех защо.

Ако някога бе повикал доброволци, които да излязат на дъската и да умрат за него, аз бих спечелила стипендия. Излезе с мен няколко пъти, вървейки пред дулото на пистолета ми. Не се интересуваше особено от мен, но ужасно му липсваха слушатели. Понякога говореше за писането си и ми четеше откъси. Бяха части от романа. Четеше от някакви шантави листи пожълтяла хартия; после напълно неочаквано се прекъсваше сам. „Чакай малко — казваше. Това го промених.“ След това налавяше няколко плика в джоба си и четеше от гърбовете им. Можеше да сбута повече писан текст на нищожно място от всеки, когото познавам.

Изведнъж спря да ми чете. Избягваше ме след часовете. Видях го от прозореца на библиотеката един следобед и се наведох, и му извиках с всичка сила да ме чака. Госпожица МакГрегър ме наказва да

не напускам кампуса цяла седмица за крещене от прозореца на библиотеката. Но на мен ми беше все тая. Джо ме чакаше.

Попитах го как върви книгата.

— Не съм писал — каза той.

— Това е ужасно. Кога ще я свършиш?

— Веднага щом имам възможност.

— Възможност? Какво правиш нощем?

— Работя с брат ми през нощта. Той е автор на песни. Аз пиша текстове за него.

Погледнах го с отворена уста. Тъкмо ми беше казал, че Робърт Браунинг е бил нает да свири трети бас в Картите.

— Това е абсурдно — казах аз.

— Брат ми пише чудесна музика.

— Това е хубаво. Това е просто великолепно.

— Няма да пиша текстове за него цял живот — обясни Джо. — Само докато му потръгне.

— Всичкото си време нощем ли прекарваш с това? Не си ли работил по романа изобщо?

Джо каза студено:

— Казах ти, чакам докато му потръгне. Щом пробие, приключвам.

— Какво работи той?

— Ами, в момента прекарва повечето от времето си пред пианото.

— Разбирам. Г-н Артиста не работи.

— Искаш ли да чуеш едно от парчетата на Сони? — попита Джо.

Аз казах „Не“, но въпреки това той ме заведе в стаята за одих. Джо седна зад пианото и изсвири парчето, което по-късно щеше да бъде наречено *Искам да чуя музика*. Беше страхотно, разбира се. Разбиващо. Заковаваше времето и мястото, и после ги опаковаше и прибираще за бъдеща наслада. Джо го изсвири два пъти. Той свиреше доста приятно. Когато беше свършил, прокара слаба ръка през черната си коса.

— Ще изчакам да му потръгне — каза. — Щом пробие, приключвам.

За отдела по вътрешни сведения, Сони Вариони беше красив, чаровен, неискрен и отегчен. Също така — брилянтен, изобретателен

техник пред пианото. Пръстите му бяха вълшебни. Мисля, че бяха най-добрите пръсти през 1926-а. Пръстите му танцуваха по клавиатурата така умело, че нещо ново просто трябваше да прозвучи от пианото. Свирише твърди, цели акорди с дясната ръка и най-бързия, най-богат бас, който някога съм чувала, дори и в сравнение с тъмнокожите момчета. Когато биваше в настроение да направи демонстрация, той беше единственият човек, който съм виждала да прехвърли едната от ръцете си през облегалката на стола и да свири бас и високи само с другата ръка, и почти да няма разлика. Той беше плашещо уверен в таланта си, разбира се. Бе толкова самоуверен по рождение, че изглеждаше скромнен. Сони никога не питаше дали харесваш музиката му. Просто го приемаше за даденост.

Винаги съм готова да призная едно добро качество на Сони. Докато си даваше сметка, че хора като Бърлин, Кармайкъл, Кърн, Айшъм Джоунс пишат парчета, съизмерими по качество с неговите собствени, той знаеше, че Джо е в категория единствено сам по себе си сред пишещите текстове. Ако Сони изобщо някога правеше усилие да се хвали на публично място, той се хвалеше с Джо.

Сони никога не ме оставяше да ги гледам как работят с Джо. Не знам какви са били методите им, с изключение на това, което Джо веднъж ми каза. Той ми каза, че Сони свири каквото е композирал до безкрай, петнайсет пъти, докато той, Джо, следва изпълнението му с бележник и молив в ръка. Мисля, че става дума за доста студена работа.

Отидох с тях до Чикаго в деня, когато продадоха *Искам да чуя музика, Мери, Мери* и *Мръсната Пегу*. Чичо ми беше адвокат на Теди Барто и аз уредих да се срещнат с Теди.

Когато Теди обяви драматично, че иска да купи и трите парчета, никой от братята не започна да се размеква.

— Искам и трите — каза Теди, но по-впечатляващо. — Искам всичките три песни. Вие, момчета, имате ли агент?

— Не — каза Сони, все още зад пианото.

— Не ви трябва — информира ги Теди. — Аз ще публикувам вашите неща и ще бъда ваш агент. Трябва да бъдете щастливи. Аз съм много находчив човек. Между другото, момчета, с какво се прехранвате?

— Аз преподавам — каза Джо, гледайки навън през прозореца.

— Аз плета кошници — каза Сони, пред пианото.

— Трябва да се преместите в града незабавно. Трябва да сте близо до пулса на нещата. Вие сте двама много талантиви гении — каза Теди. — Ще ви дам чек по случая. И двамата трябва да се преместите веднага в града.

— Не искам да се местя в Чикаго — му каза Джо. — Трудно ми е да бъда навреме за първия си час и така, както съм сега.

Теди се обърна към мен.

— Госпожице Дейли, въздействайте на момчето да се премести в града, който тупти с пулса на цялата страна.

— Той е романист — казах аз. — Не трябва да пише песни.

— Значи ще може да напише няколко романа в града — каза Теди, разрешавайки всички проблеми. — Аз обичам книгите. Всички обичат книгите. Развиват ума.

— Няма да се местя в Чикаго — каза Джо при прозореца.

Теди започна да казва нещо, но Сони сложи пръст пред устните си, налагайки мълчание. Мразех Сони за това.

— Ще го оставя на вас да решите за себе си по най-добрия начин, в името на личния си интерес — каза Теди красиво. — Не се притеснявам. Уверен съм, мога да кажа. Всички сме възрастни.

Във влака на връщане към Уейкрос поискахме от стюарда да сложи маса и играхме покер. Играхме часове наред. После най-неочаквано аз почувствах нещо ужасно и неизбежно. Оставих картите си, излязох на платформата и запалих цигара. Сони дойде и запали от моята. Издигна се покровителствено над мен така лесно, естествено и заплашително. Беше толкова властен. Не можеше дори да се надвеси над теб на една платформа между вагоните без да бъде господарят на платформата.

— Остави го да си тръгне, Сони — умолително казах. — Дори не му позволяваш да играе карти, както би искал.

Той не беше от типа, който ще каже „Какво имаш предвид?“. Знаеше точно какво имах предвид и не се интересуваше дали аз знам, че той знае. Просто спокойно изчакваше да свърша.

— Остави го да си тръгне, Сони. Какво те засяга? Получи своя пробив. Може да вземеш някой друг да ти пише текстовете. Това, което

е страхотно, е музиката ти.

— Джо пише най-добрите текстове в цялата страна. Никой не може да го достигне или дори да се доближи.

— Сони, той може да пише — казах аз. — Той може наистина да пише. Говорих с професор Ворхеес в колежа — чувал си за него — и когато му казах, че Джо вече не пише, той само поклати глава. Само поклати глава, Сони. Това беше всичко.

Сони изстреля фаса си към пода на платформата, смачка го с обувка.

— Джо е отегчен колкото съм и аз — каза той. — Родили сме се отегчени. Успех е това, от което и двамата се нуждаем. Поне ще изисква концентрация. И ще донесе пари. Дори Джо да напише своя роман, може да минат години преди публиката да погали самолюбието му.

— Грещиш. Толкова грещиш — казах аз. — Джо не е отегчен. Джо просто е самотен с идеалите си. Той има много. А ти нямаш никакви. Ти си единственият отегчен, Сони.

— Със сигурност си се объркала — каза Сони. — И си губиш времето. Да не би пък да проявяваш интерес към мен?

— Мразя те — казах аз. — През целия си живот ще се опитвам да мразя музиката ти.

Той взе чантата ми, отвори я и извади цигарите ми.

— Това — каза той — е невъзможно.

Върнах се във вагона.

Братята Вариони последваха Мръсната Пеги с *Еми-Джо*, а преди *Еми-Джо* да изстине, онова прекрасно парче, *Шейхът на Стейт стрийт*, беше хвърлено върху новото, по-скъпо бюро на Теди Барто. След *Шейхът* направиха *Позволяваш ли да плача, Ани?*, а след *Ани* дойде *Остани за малко*. След това *Франсез също беше там*, а после *Отегчен уличен блус*; после... О, бих могла да изброя всички. Бих могла да ги изпея. Но какъв смисъл има?

Веднага след *Мери*, *Мери* те се преместиха в Чикаго, купиха голяма къща и я напълниха с лоши познати. Запазиха сутерена за себе си. Там имаше пиано, билиардна маса и бар. През половината от времето спяха там. Почти на деня, те имаха финансовите възможности

да правят почти всичко — да замерят блондинки със смарагди или каквото им хрумне. Изведнъж просто не съществуваше магазинер в Америка, който да се изкачва по стълба за консерва аспержи без да си подсвирква песен на Братя Вариони, фалшиво или не.

Точно след *Позволяваш ли да плача, Ани?* баща ми се разболя и аз трябваше да отида в Калифорния с него.

— Заминавам утре с татко. Отиваме в Калифорния — казах на Джо. — Защо не ме придружиш до Калифорния? Ще ти направя предложение на латвийски.

Беше ме поканил на обяд.

— Ще ми липсваш, Сара.

— Корийн Грифит ще бъде в същия влак. Тя е хубава.

Джо се усмихна. Винаги беше добър с усмивките.

— Ще те чакам да се върнеш, Сара — каза. — Ще съм пораснал дотогава.

Докоснах ръката му през масата, неговата слаба, чудесна ръка.

— Джо, Джо, любими. Писа ли в неделя? Писа ли, Джо? Приблужи ли се поне до ръкописа?

— Кимнах му много учтиво — той отдръпна ръката си от моята.

— Не си писал изобщо?

— Работихме. Остави ме. Остави ме на мира, Сара. Нека си ядем скаридените салати и да се оставим един друг на мира.

— Джо, аз те обичам. Искам да си щастлив. Ти се самоизтощаваш до смърт в това ужасно мазе. Искам да се махнеш и да завършиш романа си.

— Сара, моля те. Ще запазиш ли тайна, пълна тайна, ако ти кажа нещо?

— Да.

— Работим по ново парче. Дал съм на Сони двуседмичното си предизвестие. Лу Гангин ще му пише текстовете оттук нататък.

— Каза ли това на Сони? — попитах.

— Разбира се, че му го казах.

— Той не иска Лу Гангин. Той иска теб.

— Той иска Гангин — каза Джо. — Съжалявам, че ти казах.

— Ще те изработи, Джо. Ще те изработи да останеш — му казах аз. — Ела в Калифорния с мен. Или само се качи на влака с мен. Може да слезеш където и когато поискаш. Можеш...

— Сара, млъкни, моля те.

Докато Джо ни изпращаше на влака, аз накарах професор Ворхеес да отиде да се срещне със Сони. Не бих могла да го направя аз. Не бих издържала тези студени, отегчени негови очи, предугаждащи всички мои дребни, жалки ходове.

Сони посрещнал професор Ворхеес в сутерена. Свирил на пиано през цялото време, докато възрастният човек бил там.

— Седнете, професоре.

— Благодаря. Свирите много хубаво, господине.

— Не мога да ви отделя много време, професоре. Имам ангажимент в осем.

— Много добре — професорът започнал направо. — Разбирам, че Джоузеф е приключил с писането на текстове за вас и че млад човек на име Гангли ще заеме мястото му.

— Гангин — поправил го домакинът. — Не. Някой се е пошегувал с вас. Джо пише най-добрите текстове в цялата страна. Гангин е просто един от многото.

Професор Ворхеес казал остро:

— Брат ви е поет, г-н Вариони.

— Аз мислех, че е романист.

— Нека кажем, че е писател. Много добър писател. Аз вярвам, че е гениален.

— Като Ръдиърд Киплинг и всичките ония, а?

— Не. Като Джоузеф Вариони.

Сони свирел минорни акорди на баса, разигравайки ги, втвърдявайки ги. Професорът слушал с усилие.

— Какво ви прави толкова сигурен — казал Сони. — Какво ви прави толкова сигурен, че той няма да реди думи с години и накрая някакви си да му кажат, че са виждали такива неща и преди?

— Аз мисля, че Джоузеф заслужава да поеме този риск, г-н Вариони — казал професор Ворхеес. — Чел ли сте някога нещо написано от брат ви?

— Веднъж ми показа един разказ. За някакви деца на излизане от училище. Стори ми се безсмислен. Нищо не се случи.

— Г-н Вариони — казал професорът, — трябва да го оставите на спокойствие. Имате огромно влияние върху него. Трябва да го освободите.

Сони се изправил рязко и закопчал сакото на своя костюм за сто и петдесет долара.

— Трябва да тръгвам. Съжалявам, професоре.

Професорът последвал Сони нагоре по стъпалата. Те облекли палтата си. Портиерът отворил вратата и те излезли навън. Сони спрял такси и предложил на професора да го закара, което той учтиво отказал.

Направил още един последен опит:

— Решен сте да изцедите до последно живота на брат си? — попитал професор Ворхеес.

В отговор Сони освободил таксито, което бил спрял. Обърнал се и отговорил напълно искрено:

— Професоре, искам да чувам музика. Аз съм човек, който ходи в нощни клубове. Не мога да понасям да отида в нощен клуб и някакво малко момиче да пее думите на Лу Гангин по моята музика. Не съм Моцарт. Не пиша симфонии. Пиша песни. Текстове на Джо са най-добрите — джаз или ритъм, неговите са най-добрите. Знам го от самото начало.

Сони запалил цигара, изпуснал дима през стиснати устни.

— Ще ви издам една тайна — казал. — Аз съм човек, който има много големи затруднения да чува музика. Нуждая се от всяка малка помощ, която мога да получа.

Кимнал за довиждане на професора, слязъл от бордюра и се качил в друго такси.

Може би чувствителността ми се е притъпила някъде по течението на, общо взето, нормален, щастлив живот. Дълго време след смъртта на Джо Вариони опитвах да стоя далеч от места, където се свири джаз. После неочаквано срещнах Дъглас Смит в учителския колеж, влюбих се в него и отидохме да танцуваме. И тогава, когато оркестърът изпълни парче на Братя Вариони, аз най-вероломно открих, че мога да използвам думите и музиката на Вариони, за да датирам и отбелязвам новото си щастие за бъдещи носталгични цели. Бях толкова

млада и толкова влюбена в Дъглас. Имаше нещо чудесно и негениално в Дъглас — ръцете му бяха така готови да бъдат изпълнени с мен. Мисля си, че ако някога една дама реши, в памет на един джентълмен, да напише ода за безсмъртието на любовта, за да го направи убедително, тя ще трябва да си спомни как джентълменът е взимал лицето ѝ в ръце и как го е изучавал най-малкото с учтив интерес. Джо беше винаги твърде нещастен, твърде разсеян, твърде обсебен от собствения си незадоволен гений, за да има склонността да изследва, ако не лицето ми, то любовта ми. Като резултат от това, моето посредствено сърце заглуши старата и зазвъня с новата любов.

Нерядко през седемнайсетте години от смъртта на Джо Вариони, аз се чувствах свързана и близо до тази трагедия. Често болезнено. Понякога си припомнях цели изречения от незавършения роман, които той ми четеше, докато бях във втори курс в Уейкрос. Странно, припомнях си ги най-ясно, докато къпех децата. Не знам защо.

Както вече споменах, Сони Вариони сега е в Уейкрос. Той живее с Дъглас и мен у нас, на около миля от колежа. Той не е никак добре и изглежда много по-възрастен отколкото е.

Преди около три месеца, професор Ворхеес, много стар и скъп за мен, отвори вратата на класната стая по време на една от лекциите ми и учтиво ме попита дали бих излязла за момент. Аз го направих, очаквайки някакво важно съобщение или предупреждение. Бях ужасно назад с оценките за средата на семестъра.

— Сара, мила — каза той. — Сони Вариони е тук.

Отчетох го веднага, но го отхвърлих.

— Не ти вярвам.

— Той е тук, мила. Дойде в офиса ми преди около двацет минути.

— Какво иска? — попитах аз, твърде остро.

— Не знам — професорът каза бавно. — Наистина не знам.

— Не искам да го виждам. Просто не искам да го виждам, това е. Аз съм женена. Имам две хубави деца. Не искам да имам нищо общо с него.

— Моля те, Сара — каза професор Ворхеес тихо. — Човекът е болен. Искане нещо. Трябва да разберем какво.

Не смятах, че гласът ми би проработил, затова не казах нищо.

— Сара — професорът беше внимателен, но категоричен, — човекът в офиса ми не е опасен.

— Добре — казах аз.

Последвах професор Ворхеес по коридора. Краката ми изведнъж не бяха много уверени в себе си. Изглежда бяха в процес на разпад.

Той седеше в едно от захабените кожени кресла в офиса на професора. Изправи се, когато ме видя.

— Здравей, Сара.

— Здравей, Сони.

Попита ме дали може да седне отново. Аз казах много бързо: „Да, моля.“

Сони седна, а професор Ворхеес зае своето място зад голямото бюро. Аз също седнах и се опитах да не изглеждам враждебно. Искях да помогна на този човек. Мисля, че казах нещо от сорта на това, че седемнайсет години са доста дълго време. Сони не отговори. Той гледаше пода.

— Какво е това, което искате, г-н Вариони? — професор Ворхеес го попита настоятелно, но същевременно с готовност за помощ. — Какво можем да направим за вас?

Сони се забави дълго, докато отговори. Накрая каза:

— Намерих куфара на Джо с ръкописа му. Прочетох го. По-голямата част е написан от вътрешната страна на разни папки.

Не знаех накъде се е насочил, но разбирах, че има нужда от помощ.

— Знам какво имаш предвид — казах. — Той не се интересуваше върху какво пише.

— Искам да сглобя книгата му. Да я напечатам. Бих искал да имам покрив над главата си, докато го правя — той не погледна нагоре към никой от нас.

— Тя дори не е завършена — казах аз. — Джо дори не я завърши.

— Завърши я. Завърши я по времето, когато ти замина в Калифорния с баща си. Аз никога не му позволих да я сглоби.

Професор Ворхеес пое отговорността да направи следващата забележка. Той се наведе над бюрото:

— Това ще бъде колосален труд — каза той на Сони.

— Да.

— Защо искате да се нагърбите с него?

— Защото, когато чета книгата му, за пръв път в живота си чувам музика.

Той погледна безпомощно нагоре към професор Ворхеес и мен, сякаш с надеждата, че никой от нас не би се възползвал от иронията на момента за негова сметка.

Никой не се възползва.

---

[1] cat's pajamas — жаргонен израз от 20-е; върхът — Б.пр. ↑

ПОСЛЕДНИЯТ ДЕН ОТ ПОСЛЕДНАТА ОТПУСКА

Технически сержант Джон Ф. Гладуолър младши, ASN 32325200, носеше сиви фланелени панталони, бяла риза с отворена яка, карирани чорапи, кафяви обувки и тъмнокафява шапка с черна лента. С крака на масата и пакет цигари на ръка разстояние, очакваше всеки миг майка му да влезе с шоколадов кейк и чаша мляко.

Навсякъде по пода имаше книги — отворени книги, затворени книги, бестселъри, непродаваеми, класически книги, остарели книги, книги, подарени за Коледа, книги от библиотеката, книги, взети назаем.

В момента, сержантът беше в ателието на Михайлов, художника, с Анна Каренина и граф Вронски. Преди няколко минути бе стоял със стареца Зосима и Альоша Карамазов пред портика зад манастира. Час по-рано бе прекосявал просторните тъжни морави, принадлежащи на Джей Гетсби, роден Джеймс Гетс. Сега сержантът се опита да мине през ателието на Михайлов бързо, за да има време да спре на ъгъла на Пета и 46-а улица. Той и едно голямо ченге на име Бен Колинс очакваха момиче на име Едит Доул да премине оттам с колата си... Имаше толкова много хора, които сержантът искаше да види отново, толкова много места, които...

— Ето ни! — каза майка му, влизайки с кейка и млякото.

Твърде късно, помисли си той. Времето изтече. Може би бих могъл да ги взема със себе си. Сър, донесъл съм книгите си. Няма да застрелвам никого засега. Вие, момчета, действайте. Аз ще чакам тук с книгите си.

— О, благодаря, майко — каза той, излизайки от ателието на Михайлов. — Изглеждат страхотно!

Майка му остави подноса на масата.

— Млякото е студено — каза тя, наблягайки на последната дума, което винаги го бе забавлявало. След това седна на табуретката до

стола му. Гледаше лицето на сина си, тънката му, позната ръка, която повдига вилицата — гледаше, гледаше, обичаше.

Той отхапа от кейка и го поля с мляко. Беше леденостудено.

— Не е зле — отбеляза.

— Беше в хладилника от сутринта — каза майка му, щастлива от обърнатия наопаки комплимент. — Миличък, по кое време ще идва това момче Корфийлд?

— Колфийлд. Той не е момче, майко. На дваисет и девет е. Ще го посрещна с влака в шест. Дали имаме бензин?

— Не, не вярвам, но баща ти каза да ти предам, че купоните са в жабката. Каза, че има достатъчно за шест галона бензин — госпожа Гладуолър изведнъж забеляза състоянието на пода. — Бейб, нали ще вдигнеш тези книги преди да излезеш?

— М-м-м — каза Бейб без ентузиазъм и с уста, пълна с кейк. Той преглътна и отпи отново от млякото — боже, наистина беше студено. — По кое време Мати излиза от училище? — попита.

— Към три, мисля. О, Бейб, моля те посрещни я! Така ще се зарадва да те види. С униформата и всичко останало.

— Не мога да нося униформата — каза Бейб дъвчейки. — Ще взема шейната.

— Шейната?

— Аха.

— О, боже! Дваисет и четири годишно момче.

Бейб се изправи, взе чашата си и изпи останалото мляко — наистина беше студено. След това мина странично между книгите на пода, като на забавен кадър, и отиде до прозореца. Отвори го широко.

— Бейб, някой ден ще умреш от настиване.

— Чак пък.

Той загреба шепа сняг от перваза и го пресова на топка; точно колкото трябва, не прекалено сухо.

— Много си мил с Мати — отбеляза майка му замислено.

— Добро дете — каза Бейб.

— Какво е правило това момче Корфийлд преди да влезе в армията?

— Колфийлд. Режисирал е три радио програми: „Аз съм Лидия Муур“, „Гърсене на живот“ и „Марша Стийл, доктор по медицина“.

— Аз слушам „Аз съм Лидия Муур“ през цялото време — каза госпожа Гладуолър въодушевено. — Тя е момиче-ветеринар.

— Той също е и писател.

— О, писател! Това е добре за теб. Ужасно ли е изискан?

Снежната топка в ръцете му започваше да капе. Бейб я хвърли през прозореца.

— Добро момче е. Има братче в армията, което е изключвано от много училища. Често говори за него. Винаги се опитва да го представи за малко откачен.

— Бейб, затвори прозореца! Моля — каза госпожа Гладуолър.

Бейб затвори прозореца и отиде до гардероба си. Отвори го небрежно. Всичките му костюми висяха закачени, но той не можеше да ги види, защото бяха опаковани в непромокаема хартия. Зачуди се дали изобщо ще ги облече някога отново. *Суета*, помисли си той, *името ти е Гладуолър*. Всичките момичета в милионите автобуси, по милионите улици, на милионите шумни купони, никога не са го виждали с това бяло сако, което доктор Уебър и госпожа Уебър му донесоха от Бермуда. Дори Франсез никога не го е виждала. Трябва да има случай да влезе някъде, където е тя, облечен с това бяло сако. Винаги, когато е близо до нея чувстваше, че изглежда твърде обикновен, а носът му — по-голям и по-дълъг от когато и да било. Но това бяло сако. Направо би я убил в това бяло сако.

— Дадох бялото ти сако да го почистят и изгладят преди да го прибера — каза майка му, сякаш четейки мислите му, което малко го подразни.

Той облече морскосиния си безръкавен пуловер върху ризата, после велуреното яке.

— Къде е шейната, мамо? — попита.

— В гаража, предполагам — каза майка му.

Бейб мина покрай нея, все още седнала на табуретката, все още гледаща, обичаща. Тупна я нежно по рамото.

— Чао. Бъди спокойна — каза той.

— Бъди спокоен!

Късно през октомври можеше да пишеш по стъклата, а сега, преди края на ноември, Валдоста, Ню Йорк, беше в бяло, тичай-до-

прозореца бяло, поеми-си-дълбоко-въздух бяло, хвърли-си-учебниците-в-коридора-и-излез-навън бяло. Но дори и така, когато училищният звънец удареше в три следобед, няколкото запалени — само момичета — оставаха след часа да чуят възхитителната госпожица Галцър да прочете още една глава от „Брулени хълмове“. Така че Бейб седна на шейната да почака. Беше почти три и трийсет. *Хайде, Мати, помисли си той. Нямам много време.*

Внезапно голямата врата се отвори рязко и около дванайсет или четиринайсет момиченца с бутане, подскачане, глъч и викове, изскочиха на открито. Бейб си помисли, че не изглеждат като група интелектуалки. Може би не харесваха „Брулени хълмове“. Може би просто се натягаха за успех, преструваха се. Обаче не и Мати. *Бих се обзаложил, че тя е луда по книгата,* си помисли Бейб. *Бих се обзаложил, че иска Кати да се ожени за Хийтклиф вместо за Линтън.*

Тогава видя Мати. И тя го видя в същия миг. Когато го видя, лицето ѝ грейна. Никога не беше виждал нещо подобно и то струваше повече от петдесет войни. Тя затича към него лудо през дълбокия до коляно, девствен сняг.

— Бейб! — каза тя. — Бейб!

— Ехо, Мат. Здравей, хлапе — каза Бейб тихо и спокойно. — Помислих, че може да искаш да се повозиш.

— Хей!

— Как беше книгата? — попита Бейб.

— Добре! Ти чел ли си я?

— Аха.

— Искам Кати да се ожени за Хийтклиф. Не за оня заспалия Линтън. Той направо ме съсипва — каза Мати. — Ей! Не знаех, че ще идваш! Мама ли ти каза кога излизам?

— Да. Мятай се на шейната и ще те повозя.

— Не. Ще вървя с теб.

Бейб се наведе и хвана въжето на шейната; после тръгна през снега към улицата с Мати до себе си. Другите деца, останалите от групата „Брулени хълмове“, ги гледаха втренчено. Бейб си помисли: *Това е заради мен. По-щастлив съм от когато и да било през живота си. Това е по-хубаво от книгите ми, по-хубаво е от Франсез, по-хубаво*

е и по-голямо от мен самия. Добре. Застреляйте ме, вие промъквачи се японски снайперисти от кинопрегледите. На кого му пука?

Бяха вече на улицата. Бейб опъна въжето, закрепил го от страни и възседна шейната.

— Аз ще бъда отпред — каза той. Зае позиция. — Окей. Зад гърба ми, Мат.

— Не надолу по Спринг Стрийт! — каза Мати притеснено. — Не надолу по Спринг Стрийт, Бейб!

Ако се спуснеш по Спринг стрийт се плъзваш направо в Лоукъст, а Лоукъст беше пълна с коли и камиони.

Само големите, яки, с-мръсните-думи момчета се спускаха по Спринг. Боби Иърхарт беше убит, докато го правеше миналата година и баща му го вдигна, и госпожа Иърхарт плачеше, и какво ли още не.

Бейб насочи носа на шейната надолу по Спринг и се приготви.

— Скачай отзад! — изкомандва отново Мати.

— Не по Спринг! Не мога да се спусна по Спринг, Бейб. К'во ще кажеш за Рандълф Авеню? Рандълф е супер!

— Няма страшно. Не се шегувам, Мати. С мен може.

Мати изведнъж се намери зад гърба му, набутвайки учебниците под корема си.

— Готови? — каза Бейб.

Тя не можа да му отговори.

— Трепериш — каза Бейб, осъзнавайки най-последно.

— Не.

— Да! Трепериш. Не е нужно да се спускаш с мен, Мати.

— Не, не треперя. Честно.

— Да — каза Бейб. — Трепериш. Можеш да станеш. Няма нищо. Стани, Мат.

— Добре съм! — каза Мати. — Честно, добре съм, Бейб. Честно! Виж!

— Не. Стани, мило.

Мати стана.

Бейб също стана и изтръска снега от плъзгачите на шейната.

— Ще се спусна по Спринг с теб, Бейб. Честно. Ще се спусна по Спринг с теб — каза Мати тревожно.

— Знам — каза брат й. — Знам. *По-щастлив съм от когато и да било*, помисли си.

— Ела — каза. — По Рандълф е също толкова хубаво. Дори по-хубаво — взе ръката ѝ.

Когато Бейб и Мати стигнаха вкъщи, вратата им бе отворена от ефрейтор Винсънт Колфийлд в униформа. Той беше светъл млад мъж с големи уши и обезцветен белег на врата от операция в детството. Имаше чудесна усмивка, която използваше не особено често.

— Здравейте — каза той, отваряйки вратата с непроницаемо изражение. — Ако вие двамата сте дошли да отчетете показанията на газомера, дошли сте на погрешното място. Ние не използваме газ. Тук горим деца за отопление. Винаги сме правили така. Добър ден.

Започна да затваря вратата. Бейб сложи крак в отвора, който неговия гост зарита яростно.

— Ох! Мислех, че идваш с този в шест!

Винсънт отвори вратата.

— Влезте — каза. — Тук има една жена, която ще ви даде парче оловен кейк.

— Старият Винсънт! — каза Бейб, стискайки ръката му.

— Кой е това? — попита Винсънт, гледайки Мати, която изглеждаше леко уплашена. — Това е Матилда — отговори си сам. — Матилда, няма нужда да чакаме, за да се оженим. Винаги съм те обичал след онази нощ в Монте Карло, когато остави последния си памперс в двете нули. Тази война не може да продължи...

— Мати — каза Бейб ухилен, — това е Винсънт Колфийлд.

— Ехо-о — каза Мати със зяпнала уста.

Госпожа Гладуолър стоеше озадачена до камината.

— Имам сестра точно на твоята възраст — Винсънт каза на Мати. — Не е такава красавица като теб, но вероятно е много по-умна.

— Какви са ѝ оценките? — поиска да знае Мати.

— Три по аритметика, две и половина по правопис, две по история и нула по география. Изглежда, че по география не успява да се представи така както по другите предмети — каза Винсънт.

— Това са ужасни оценки — каза Мати, кикотейки се.

— Добре, ти си много умна — каза Винсънт. — Ако А има три ябълки, а В тръгва в три часа, колко време ще отнеме на С да гребете пет хиляди мили нагоре по течението, ограничено на север от Чили?... Не

й казвай, сержант. Детето трябва да се научи да върши нещата самостоятелно.

— Елате горе — каза Бейб, пляскайки го по гърба. — Ехо-о, мамо! Той каза, че кейкът ти е оловен.

— Той изяде две парчета.

— Къде са ти чантите? — попита госта си Бейб.

— Горе са сладураниите — каза Винсънт, последвайки Бейб по стъпалата.

— Разбирам, че сте писател, Винсънт! — Госпожа Гладуолър се обади преди да са стигнали площадката.

Винсънт се наведе над парапета.

— Не, не. Аз съм оперен певец, госпожо Гладуолър. Ще бъдете доволна да научите, че нося всичката си музика със себе си.

— Ти ли си онзи в „Аз съм Лидия Муур“? — го попита Мати.

— Аз съм Лидия Муур. Обръснала съм си мустаците.

— Как беше Ню Йорк, Винс? — поиска да знае Бейб, когато се бяха отпуснали в неговата стая и пушеха.

— Защо си в цивилни дрехи, сержант?

— Бях се отдал на спортни занимания. Ходих да се попързялям с Мати. Не се шегувам. Как беше Ню Йорк?

— Няма повече карети. Махнали са каретите от улиците, след като се записах в армията — Винсънт вдигна книга от пода и проучи корицата. — Книги — каза той презрительно. — Имах навика да ги чета всичките. Стандиш, Аглер, Ник Картър. Ученето от книги никога не ми донесе нищо добро. Запомни това, младежо!

— Ще! За последен път, как беше Ню Йорк?

— Не беше добре, сержант. Брат ми Холдън е в неизвестност. Писмото дойде, докато бях в къщи.

— Не, Винсънт! — каза Бейб, сваляйки крака от масата.

— Да — каза Винсънт. Престори се, че преглежда страниците на книгата в ръката си. — Случваше се да попадна на него в стария Джо Колидж клуб на Осемнайсета и Трета в Ню Йорк. Бирена дупка за хлапета от колежите и подготвителните училища. Отивах там просто да го потърся през Коледната и Великденската ваканции, когато си беше вкъщи. Влача гаджето си през бара, търсейки го и го намирам в

дъното. Най-шумното, най-стегнатото хлапе на онова място. Пие скоч, а никой друг там не опитва друго освен бира. Казвам му: „Окей ли си, глупчо? Искаш ли да си отидеш вкъщи? Имаш ли нужда от мангизи?“ А той казва: „Неее. Не аз. Не аз, Винс. Здравей момче. Здравей. Коя е мацката?“. И аз го оставям там, но се тревожа за него, защото си спомням всичките шантави, изгубени лета, когато откачалника си оставяше банските на мокра топка на площадката пред стълбището, вместо да ги сложи на въжето. Аз ги вдигах, защото виждах себе си — отново и отново. — Винсънт затвори книгата, която се преструваше, че преглежда. С театрален жест той извади пила за нокти от джоба на ризата си и започна да си пили ноктите. — Баща ти отправя ли гостите си от масата, ако ноктите им не са изрядни?

— Да.

— Какво преподава той? Ти ми каза, но забравих.

— Биология... На колко години беше той, Винсънт?

— Двайсет — каза Винсънт.

— Девет години по-млад от теб — с празен поглед пресметна Бейб. — Вашите... Имам предвид знаят ли вашите, че заминаваш другата седмица?

— Не — каза Винсънт. — А вашите?

— Не. Предполагам, че ще трябва да им кажа преди влака да тръгне сутринта. Не знам как да кажа на майка. Очите ѝ се насълзяват, ако някой само спомене думата „оръжие“.

— Добре ли прекара, Бейб? — Винсънт попита сериозно.

— Да, много — отговори Бейб — Цигарите са зад теб.

Винсънт посегна към тях.

— Вижда ли се много с Франсез? — попита той.

— Да. Тя е чудесна, Винс. Нашите не я харесват, но за мен тя е чудесна.

— Може би трябваше да се ожениш за нея — каза Винсънт. После остро:

— Той не беше дори на дваайсет, Бейб. Не и до другия месец. Толкова искам да убивам, не мога да си намеря място. Не е ли смешно? Аз съм известен с малодушието си. През целия си живот съм избягвал дори и бой с юмурици, винаги съм се измъквал като говоря бързо. Сега искам да стрелям по хора. Какво мислиш за това?

В продължение на минута Бейб не каза нищо. После:

— Ти добре ли прекара... Имам предвид, преди да дойде това писмо?

— Не. Не съм прекарвал добре от когато бях на двацет и пет. Трябваше да се ожена, когато бях на двацет и пет. Твърде стар съм да завързвам разговор в барове или да се натискам в такситата с нови момичета.

— Видя ли изобщо Хелън? — попита Бейб.

— Не. Разбирам, че тя и господинът, за когото се омъжи, ще имат малък непознат.

— Хубаво — каза Бейб сухо.

Винсънт се усмихна.

— Хубаво е да те видя, Бейб. Благодаря, че ме покани. Войниците — особено войниците, които са приятели — трябва да бъдат заедно през тези дни. Безсмислено е вече да бъдем с цивилните. Те не знаят това, което знаем ние, а ние вече сме отвикнали от това, което знаят те. Така че не се получава готино.

Бейб кимна и замислено дръпна от цигарата си.

— Никога не съм знаел нищо за приятелството преди да вляза в армията. Ти знаеше ли, Винс?

— Съвсем нищо. То е най-хубавото нещо, което изобщо съществува. Почти.

Гласът на госпожа Гладуолър се изкачи по стълбите и остро проби в стаята:

— Бейб! Баща ти е в къщи. Вечеря!

Двамата войника се изправиха.

Когато храненето приключи, професор Гладуолър остана на масата. Той беше участвал в *предишната* и запознаваше Винсънт с някои изпитания, които мъжете в *предишната* бяха преживели. Винсънт, син на актьор, слушаше с компетентното изражение на добър изпълнител, излязъл на една сцена със звезда. Бейб седеше облегнат назад, втрещен в огънчето на цигарата си, от време на време вдигайки чашата си с кафе. Госпожа Гладуолър гледаше Бейб, без да слуша съпруга си, претърсвайки лицето на сина си, спомняйки си го, когато беше закръглено и розово, спомняйки си лятото, когато започна да се издължава, да става по-тъмно и напрегнато. Помисли си, че това е най-

хубавото лице. Не беше така представително като на баща му, но беше най-хубавото лице в семейството. Мати беше под масата. Развързваше обувките на Винсънт. Той държеше краката си неподвижно, позволявайки ѝ, като се преструваше, че не забелязва.

— Хлебарки — каза внушително професор Гладуолър. — Накъдето и да погледнеш, хлебарки.

— Моля те, Джак — каза госпожа Гладуолър разсеяно. — На масата сме.

— Накъдето и да погледнеш — повтори съпругът ѝ. — Не можем да се отървем.

— Трябва да е било досадно — каза Винсънт.

Подразнен, че Винсънт трябваше да направи поредица от повърхностни забележки, за да иронизира баща му, Бейб изведнъж каза:

— Татко, не искам да звуча претенциозно, но понякога ти говориш за предишната война — всички вие го правите — като че ли е била някаква сурова, подла игра, чрез която обществото по ваше време е пресяло мъжете от момчетата. Не искам да ви отегчавам, но вие, мъжете от предишната война, всички вие сте съгласни, че войната е ад, но — не знам — всички вие смятате, че превъзхождате останалите заради това, че сте били участници в нея. Струва ми се, че мъжете в Германия, които са участвали в предишната война, вероятно са говорили по същия начин, или са мислили по същия начин и когато Хитлер предизвика тази, младото поколение в Германия е било готово да докаже, че е дори по-добро от бащите си — Бейб прекъсна смутено. — Аз съм убеден в смисъла на тази война. Ако не бях, щях да отида в лагер на пацифисти и да въртя брадвата докато трае войната. Вярвам в убиването на нацисти и фашисти, и японци, защото не знам никакъв друг начин. Но аз вярвам, така както не съм вярвал в нищо друго, че е морално задължение на всички мъже, които са воювали или ще воюват в тази война, да си държим устите затворени, когато веднъж свърши и никога повече да не я споменаваме по какъвто и да е начин. Време е да оставим умрелите да умрат напразно. Никога не е имало смисъл от обратното, за бога — Бейб сви лявата си ръка в юмрук под масата. — Но ако ние се върнем, ако германските мъже се върнат, ако британските мъже се върнат, и японците, и французите, и всички други мъже, и всички ние говорим, пишем, рисуваме картини, правим филми

за героизъм и хлебарки, лисичи дупки и кръв, тогава бъдещите поколения винаги ще бъдат обречени с бъдещи Хитлеровци. Никога не е хрумвало на момчетата да презират войните, да сочат снимките на войниците в учебниците по история и да им се подиграват. Ако германските момчета се бяха научили да презират насилието, на Хитлер щеше да му се наложи да се научи да плете, за да държи егото си топло.

Бейб спря да говори, уплашен, че се е представил като глупак пред баща си и пред Винсънт. Баща му и Винсънт не казаха нищо. Мати изведнъж се измъкна изпод масата, изпълзя на стола си в заговор със самата себе си. Винсънт премести крака, гледайки я обвинително. Връзките на едната обувка бяха завързани за връзките на другата.

— Мислиш ли, че говоря за неща, за които нямам представа, Винсънт? — попита доста плахо Бейб.

— Не. Но мисля, че изискваш твърде много от човешката природа.

Професор Гладуолър се ухили.

— Нямах намерение да представям в романтична светлина моите хлебарки.

Той се разсмя и другите се разсмяха с него, освен Бейб, който беше леко засегнат от това, че нещо, което чувстваше така дълбоко, можеше да бъде обезценено до шегата.

Винсънт го погледна, разбирайки това. Харесваше безмерно приятеля си.

— Това, което наистина искам да знам — каза Винсънт — е с кой имам среща тази вечер. С кого.

— Джаки Бенсън — отговори Бейб.

— О, тя е чудесно момиче, Винсънт — каза госпожа Гладуолър.

— Така както го казвате, госпожо Гладуолър, съм сигурен, че е сладка като грях — каза Винсънт.

— Не, тя е чудесна... Нали, Бейб?

Бейб кимна, все още мислейки за това, което беше казал. Почувства се незрял и пълен глупак. Беше многословен и банален.

— О, сега си спомних името — Винсънт се сети. — Не е ли тя едно от твоите стари увлечения?

— Бейб ходи с нея две години — каза госпожа Гладуолър нежно, собственически. — Тя е великолепно момиче. Страшно ще я харесаш,

Винсънт.

— Това ще бъде чудесно. Още не съм бил влюбен тази седмица...

Госпожа Гладуолър се засмя и стана. Другите също се изправиха.

— Някой е завързал връзките на обувките ми една за друга — обяви Винсънт. — Госпожо Гладуолър! На вашата възраст.

Мати получи пристъп. Тя удря Винсънт по гърба, смеейки се, докато изпадна почти в истерия. Винсънт я гледаше безизразно, а Бейб заобиколи масата, отново усмихнат, вдигна сестра си и я сложи да седне на рамото му. Свали обувките на Мати с дясната си ръка и ги даде на Винсънт, който тържествено разкопча джобовете на ризата си и сложи обувките в тях. Мати виеше от смях, а брат ѝ я свали на пода и влезе в дневната.

Отиде до прозореца, където стоеше баща му и сложи ръка на рамото му.

— Отново вали сняг — му каза.

Късно през нощта Бейб не можеше да заспи. Мяташе се и се въртеше в тъмното, после неочаквано спокоен, лежеше по гръб. Той знаеше как Винсънт ще реагира на Франсез, но се беше надявал, че Винсънт няма да каже какво мисли. Какъв беше смисълът да кажеш на човек това, което той и без друго знае. Но Винсънт го каза. Каза го преди по-малко от трийсет минути в същата тази стая. „Момче, използвай главата си“, каза. „Джаки е два пъти повече момиче от Франсез. В пъти по-добра е във всичко. По-добре изглежда от Франсез, по-топла е, по-умна е, ще ти даде десет пъти повече разбиране, отколкото Франсез изобщо би ти дала. Франсез няма да ти даде нищо. А ако някой някога е имал нужда от разбиране, това си ти, братче.“

Братче. Това *братче* раздразни Бейб повече от всичко. Дори казано от Винсънт.

Той не знае, помисли си Бейб, лежейки в тъмното. Той не знае как Франсез ми действа, как винаги ми е действала. Говоря за нея на непознати. На път към къщи, във влака, разказах на един непознат редник за нея. Винаги съм го правил. Колкото по-несподелена става любовта ми към нея, толкова повече я обичам, колкото по-често изваждам на показ глупавото си сърце, като на откачени рентгенови

снимки, толкова по-голяма нужда изпитвам да проследя белезите: „Виж, непознати човече, ето тук бях на седемнайсет и взех на заем форда на Дъжо Макей и я заведох горе до Лейк Уомо за цял ден... Тук, ето точно тук, тя каза каквото каза за големите слонове и за малките слонове... Тук, по-насам я оставих да излъже Бъни Хагърти на карти на плажа; имаше купа в серията ѝ от карти и тя го знаеше... Тук, ха, точно тук, тя изкреця «Бейб!», когато ме видя да вадя асо на Боби Тиймърс. Трябваше да извадя асо, за да го чуя, но когато го чух, сърцето ми — може да го видите ето тук — направи салто, и никога повече не е било същото... А тук — мразя това — тук бях на двайсет и една и я видях в едно от сепаретата на дръгстора с Уодъл, и тя плъзгаше пръстите си напред-назад по вдлъбнатините между кокалчетата на ръката му.“

Той не знае как Франсез ми действа, помисли Бейб. Кара ме да се чувствам жалък, кара ме да се чувствам пропаднал, не ме разбира — почти през цялото време. Но понякога, понякога, тя е най-чудесното момиче на света и това е нещо, което никой друг не е. Дъжаки никога не ме кара да се чувствам жалък, но Дъжаки никога не ме кара да чувствам нищо. Дъжаки отговаря на писмата ми в деня, в който ги получи. На Франсез ѝ отнема между две седмици и два месеца, а понякога изобщо не отговаря и когато отговори, никога не пише това, което искам да прочета. Но аз чета нейните писма по сто пъти, а писмата на Дъжаки само по веднъж. Щом само видя почерка на плика на писмата от Франсез — глупавия, претенциозен почерк — аз съм най-щастливият човек на света.

Така съм от седем години, Винсънт. Има неща, които не знаеш. Има неща, които не знаеш, братче.

Бейб се обърна на лявата си страна и се опита да спи. Лежа на лявата си страна десет минути, после се обърна на дясната. И това не помогна. Стана. Обиколи в тъмното стаята, спъна се в книга, но накрая намери цигара и кибрит. Запали, вдиша докато почти го заболя и докато издишваше знаеше, че има нещо, което иска да каже на Мати. Но какво? Седна на ръба на леглото си да помисли, преди да си облече халата.

— Мати — каза той беззвучно без да има някой в стаята, — ти си малко момиченце. Но никой не остава малко момиченце или малко момченце за дълго — виж ме мен. Изведнъж малките момиченца носят

червило, изведнъж малките момченца се бръснат и пушат. Така че да бъдеш хлапе е кратка история. Днес си на десет години и тичаш през снега да ме посрещнеш, готова, така готова да се спуснеш по Спринг Стрийт с мен; утре ще си на двацет, с момчета, които седят в дневната и чакат да излезете. Изведнъж ще трябва да даваш бакшиши на портиери, ще се притесняваш за скъпи дрехи, ще се срещаш с момичета за обяд, ще се чудиш защо не можеш да намериш момче, което е подходящо за теб. И всичко това е такова, каквото трябва да бъде. Но мисълта ми, Мати — ако имам мисъл, Мати — е тази: поне се опитвай да живееш по най-добрия начин, на който си способна. Ако даваш дума на хората, дай им да разберат, че са получили дума от най-добрата. Ако живееш с някое заспало момиче в колежа, опитай да я поразсъниш. Ако стоиш пред киното и някоя възрастна жена дойде да продава дъвки, дай ѝ пари, ако имаш — но само ако можеш да го направиш без снизхождение. Това е номерът, бейби. Бих могъл да ти кажа много, Мат, но няма как да знам дали съм прав. Ти си малко момиченце, но ме разбираш. Ще бъдеш умна като пораснеш. Бъди готина, Мат.

Бейб спря да говори на нищото. Изведнъж поиска да го каже на самата Мати. Стана от ръба на леглото си, облече халата, смачка фасата в пепелника и затвори вратата на стаята зад себе си.

Лампата в коридора пред стаята на Мати беше запалена и когато Бейб отвори вратата, стаята беше достатъчно осветена. Той отиде до леглото ѝ и седна на ръба. Ръката и беше извън завивката и той я полюля напред-назад съвсем нежно, но достатъчно да я събуди. Тя отвори очи стресната, но светлината в стаята не беше достатъчно силна, за да ѝ причини болка.

— Бейб — каза тя.

— Здравей, Мат — каза Бейб неловко. — Какво правиш?

— Спя — каза Мати логично.

— Само исках да си поговоря с теб. Исках да ти кажа да бъдеш добро момиче.

— Ще бъда, Бейб — вече беше будна и го слушаше.

— Добре — каза Бейб тежко. — Окей. Заспивай пак!

Той стана, започна да излиза от стаята.

— Бейб!

— Ш-ш-ш-ш!

— Отиваш на война. Видях те. Видях те как ритна Винсънт под масата. Когато му завързвах връзките. Видях те.

Той отиде при нея и седна отново на ръба на леглото със сериозно лице.

— Мати, не казвай нищо на майка.

— Бейб, не давай да те наранят! Не давай да те наранят!

— Не. Няма, Мати. Няма — обеща Бейб. — Мати, слушай! Не бива да казваш на майка. Може би аз ще имам случай да ѝ кажа на гарата. Но ти не ѝ казвай, Мат.

— Няма. Бейб! Не давай да те наранят!

— Няма, Мати. Заклевам се, че няма. Аз имам късмет — каза Бейб. Наведе се и я целуна за лека нощ. — Заспивай пак — ѝ каза. И излезе от стаята.

Той се върна обратно в своята стая, включи осветлението. После отиде до прозореца и застана там, изпушвайки още една цигара. Отново валеше силно. Големи снежинки, които не можеш дори да видиш преди да се сплескат, едри и мокри, върху стъклото. Но щяха да стават все по-сухи с напредването на нощта и до сутринта снегът щеше да е дълбок и хубав, и свеж по цяла Валдоста.

Това е домът ми, помисли Бейб. Това е мястото, където бях момче. Това е мястото, където Мати расте. Това е мястото, където майка свиреше на пиано. Това е мястото, където татко грешеше винаги на игрището за голф. Това е мястото, където живее Франсез и ми носи щастие по нейния си начин. Това е мястото, където Мати спи. Никой враг не блъска по вратата да я събуди, да я плаши. Но може да се случи, ако аз не отида да го пресрещна с моето оръжие. И аз ще отида и ще го убия. Също бих искал да се върна. Ще бъде готино да се върна. Ще бъде...

Бейб се обърна, чудейки се кой ли може да е.

— Влез — каза.

Майка му влезе по пенъоар. Приблужи се до него и той я обгърна с ръка.

— Е, госпожо Гладуолър — каза той доволно, — отделът за гравюри е точно отсреща...

— Бейб — каза майка му, — заминаваш, нали?

Бейб каза:

— Какво те кара да кажеш това?

— Познавам.

— Старият Хоукшоу — каза Бейб, опитвайки се да бъде небрежен.

— Аз не се тревожа — каза майка му спокойно, което изуми Бейб. — Ще си свършиш работата и ще се върнеш. Имам предчувствие.

— Имаш ли, майко?

— Да, имам, Бейб.

— Добре.

Майка му го целуна и тръгна да излиза, но се обърна на вратата:

— В хладилника има студено пиле. Защо не събудиш Винсънт и двамата не слезете в кухнята?

— Може би ще го събудя — каза Бейб щастливо.

НЕПОЗНАТИЯТ

Прислужницата на вратата на апартамента беше млада и хаплива, и имаше характерния вид на временно наета.

— Кой търсите? — попита тя враждебно младия мъж.

Младият мъж каза:

— Госпожа *Полк* — казал ѝ бе вече четири пъти по грачещия домофон кого търсеше.

Трябваше да дойде в ден, когато няма идиоти, отговарящи на домофона и отварящи вратите. Трябваше да дойде в ден, когато не му идваше да си извади очите, за да се избави от сенната хрема. Трябваше да дойде... не трябваше да идва въобще. Трябваше да заведе сестра си Мати право в любимия ѝ мазен китайски ресторант, после право на матине, после право на влака — без да спира дори веднъж и да вади на показ обърканите си чувства, без да ги навира в очите на непознати. Хей! Може би не е твърде късно да се изхили като кретен, да излъже и да си тръгне.

Прислужницата се отмести от входа, мърморейки нещо за това дали тя е излязла от ваната или още не е, и младият мъж със зачервените очи и скокливото момиченце с него влязоха в апартамента.

Беше грозен, скъп, малък нюйоркски апартамент от вида, който се дава под наем най-често на млади семейства — вероятно защото обувките на съпругата са започнали да ѝ стягат в последната агенция или защото тя обича до захлас начина, по който новият ѝ съпруг носи часовника на китката си.

Всекидневната, където на младия мъж и момиченцето им беше заповядано да чакат, имаше едно кресло в повече и изглеждаше сякаш настолните лампи се размножаваха през нощта. О, но над безумната изкуствена камина имаше някои хубави книги.

Младият мъж се зачуди кой притежаваше и се грижеше за Райнер Мария Рилке и за „Красиви и прокълнати“, и за „Силен вятър в Ямайка“ например. Дали принадлежаха на момичето на Винсънт или на съпруга на момичето на Винсънт?

Той кихна и отиде до интересен и разбъркан куп грамофонни плочи, и вдигна най-горната. Беше стар Бейкуел Хауърд — преди Хауърд да стане комерсиален — изпълняващ „Дебелак“. Кой я притежаваше? Момичето на Винсънт или съпругът на момичето на Винсънт? Той обърна плочата и през капещите си очи се вгледа в парче мръсна бяла лепенка, залепена върху заглавието. Написани върху лепенката със зелено мастило и печатни букви бяха идентификация и предупреждение: *Хелън Бийбърс — Стая 202, Радънуег — Крадецо, спри!*

Младият мъж измъкна носна кърпа от джоба на панталона си и кихна отново; после той обърна плочата обратно от страната на „Дебелака“. Съзнанието му започна да чува дрезгавия, изискан тропет на стария Бейкуел Хауърд. След това започна да чува музиката от невъзстановимите години: малките, неисторически, хубави години, когато всички мъртви момчета от 12-и полк бяха живи и на загубени завинаги дансинги отмъкваха партньорките на други мъртви момчета; годините, когато никой, който можеше да танцува, не беше чувал за Шербург или Сен Ло, или Хюртгенската гора, или Люксембург.

Той слуша тази музика, докато зад него сестричката му не започна да се упражнява в оригване; тогава той се обърна и каза:

— Престани, Мати!

В този миг сипкавият, детски, болезнено очарователен глас на пораснало момиче влезе в стаята, последван от самото момиче.

— Хей — каза тя. — Съжалявам, че ви накарах да чакате. Аз съм госпожа Полк. Не знам как ще успеете да ги вкарате в стаята. Прозорците всичките са зле. Но не мога да понасям да гледам оная мръсна стара сграда през... к'во му се казва.

Погледът ѝ попадна на момиченцето, което седеше в едно от допълнителните кресла с кръстосани крака.

— О! — извика тя в екстаз. — Кой е това? Вашето момиченце? *Котенце!*

Младият мъж трябваше по спешност да измъкне носната си кърпа от джоба и да кихне четири пъти, преди да може да отговори.

— Това е сестра ми Мати — каза той на момичето на Винсънт. — Аз не съм човекът за прозорците, ако това си...

— Не сте човекът с пердетата?... Какво ви е на очите?

— Имам алергия. Името ми е Бейб Гладуолър. Бях в армията с Винсънт Колфийлд — той кихна. — Бяхме много добри приятели... Не ме гледайте, когато кихам, моля. Мати и аз дойдохме в града на обяд и на театър, и си помислих да се отбия и да ви видя, с надеждата, че ще ви заваря вкъщи. Трябваше да телефонирам или нещо... — той кихна отново и когато погледна нагоре, момичето на Винсънт го гледаше втренчено. Изглеждаше елегантна. Можеше да запали пура и пак щеше да изглежда елегантна.

— Ей — каза тя, тихо като за нея; беше от хората, които обикновено викат. — Тази стая е тъмна като в рог. Да идем в моята стая — завъртя се и поведе. Обърната с гръб, каза:

— Вие сте в писмото, което той ми написа. Живеете на място, което започва с *V*.

— Валдоста, Ню Йорк.

Те влязоха в по-светла, по-хубава стая; очевидно стаята на момичето на Винсънт и нейния съпруг.

— Слушай. Мразя тази дневна. Седни на стола. Просто го хвърли *онова* на пода. Котенце, миличко, ти седни тук на леглото с мен — ох, сладурче, каква красива рокля! О, защо дойдохте да ме видите? Не, аз се радвам. Продължете. Няма да ви гледам като кихате.

Никога не би имало начин, дори съвсем в началото, човек случайно да може да се подготви срещу смъртоносната доза, форма и мелодия на тази красота. Винсънт можеше да го предупреди. Винсънт го *беше* предупредил. Разбира се, че беше.

Бейб каза:

— Ами, мислех...

— Слушай, ти защо не си в *армията*? — каза момичето на Винсънт. — Не си ли в армията? А? Заради тази новата система с точките ли си навън?

— Той имаше сто и седем точки — каза Мати. — И има пет бойни звезди, но човек носи малка сребърна звезда ако има пет. Не може да имаш пет златни на лентичката. Пет щяха да изглеждат по-добре. Ще изглеждат повече. Но той вече и без това не си носи униформата. Подари ми я. Имам си я в кутия.

Бейб кръстоса крака, както повечето високи мъже правят, поставяйки глезена на коляното.

— Навън съм. Уволних се — каза. Погледна към часовника в чорапа си, едно от най-необичайните неща в този нов свят без битки и ботуши, после към момичето на Винсънт. Беше ли истинска?

— Излязох миналата седмица — каза той.

— Жестоко!

Не ѝ пукаше особено така или иначе. А и защо трябваше да ѝ пука? Тъй че Бейб само кимна и каза:

— Вие, въ... Вие знаете, че Винсънт е... знаете, че беше убит, нали?

— Да.

Бейб кимна отново и размени положението на краката си, поставяйки другия глезен върху другото коляно.

— Баща му ми се обади и ми съобщи, — каза момичето на Винсънт — когато се случи. Нарече ме госпожица Ъ-ъ-ъ. Познавал ме е през целия ми живот и не можа да се сети за първото ми име. Само, че обичах Винсънт и че съм дъщерята на Хауи Бийбър. Мислел си е, че още сме сгодени, предполагам. Винсънт и аз.

Тя сложи ръка отзад на врата на Мати и се вгледа в дясната ръка на Мати, която беше най-близо до нея. Не че имаше нещо с дясната ръка на Мати. Просто беше гола, почерняла и млада.

— Помислих, че може да искате да знаете нещо за всичко това — каза Бейб и кихна около шест пъти. Когато отстрани кърпата си, момичето на Винсънт го гледаше, но не каза нищо. Много объркващо и дразнещо. Може би искаше да прекрати с въведенията. Той помисли и каза:

— Не мога да ви кажа, че той беше щастлив или нещо подобно, когато умря. Съжалявам. Не мога да се сетя за нищо хубаво. Въпреки това, искам да ви кажа всичко.

— Не ме лъжи изобщо. Искам да знам — каза момичето на Винсънт. Тя пусна врата на Мати. После просто седеше без да гледа нещо или да прави каквото и да е.

— Ъ-ъ, той умря сутринта. Той, четирима други войници и аз стояхме около огъня, който бяхме запалили. В Хюртгенската гора. Някаква касетъчна мина падна изведнъж — нито извири, нито нищо — и удари Винсънт и трима от другите мъже. Той умря в

медицинската палатка на около трийсет ярда от взрива и не повече от три минути след като беше ударен.

Бейб трябваше да кихне няколко пъти на това място. Той продължи:

— Мисля, че имаше твърде силни поражения в твърде голяма част от тялото си, за да може да осъзнае друго освен чернотата. Не мисля, че го заболя. Заклевам се, не мисля. Очите му бяха отворени. Мисля, че ме позна и ме чу, когато му говорех, но не ми каза изобщо нищо. Последното, което каза беше, че един от нас трябва да донесе дърва за скапания огън — за предпочитане един от по-младите мъже — знаете как говореше — Бейб спря, защото момичето на Винсънт плачеше и той не знаеше какво да направи за това.

Мати се обади, казвайки на момичето на Винсънт:

— Той беше страшно готин. Беше на гости у нас. Е-е-е!

Момичето на Винсънт продължи да плаче с лице в едната си длан, но чу Мати. Бейб се вгледа в ниско изрязаната обувка на крака си и зачака нещо спокойно и смислено, и по-лесно да се случи — като например момичето на Винсънт, страхотното момиче на Винсънт, да не плаче повече.

Когато това се случи — а то се случи бързо — той отново заговори.

— Вие сте женена и аз не съм дошъл да ви измъчвам. Просто си мислех, от това, което Винсънт ми е казал, че вие сте го обичала много и че бихте искала да чуете тези неща. Съжалявам, че съм непознат със сenna хрема и на път към обяд и матине. Изглежда скапано. Всичко изглежда скапано. Не мислех, че ще има някакъв смисъл, но дойдох въпреки това. Не знам какво ми има откак съм се върнал.

Момичето на Винсънт каза:

— Какво е касетъчна мина? Като снаряд?

Как изобщо човек можеше да знае какво момичетата могат да кажат или да направят?

— М-м... нещо подобно. Снаряд, който пада без свистене. Съжалявам! — извиняваше се твърде много, но искаше да се извини на всяко момиче по света, чийто любовник е бил ударен от шрапнел, защото мините не бяха изсвистели. Много се боеше, че е казал на момичето на Винсънт твърде много, твърде студено. Алергията,

мръсната алергия, определено не беше от помощ. Но това, което бе наистина ужасно, е как умът ти искаше да разкаже тези неща на цивилните — това беше много по-ужасно от онова, което гласът казваше.

Умът ти, твоят войнишки ум, искаше точност преди всичко. Що се отнася до детайлите, искаше да бъдеш момчето, което уцелва точката в средата. Не позволявай на никой цивилен да си тръгне с каквито и да е удобни лъжи, когато историята свърши. Застреляй всички лъжи. Не позволявай на момичето на Винсънт да си мисли, че Винсънт е поискал цигара преди да умре. Не позволявай да си мисли, че се е усмихнал безстрашно или е казал някакви подобрени последни думи.

Тези неща не се случваха. Тези неща не се правеха извън филмите и книгите, освен от много, много малко хора, които не бяха способни да привържат последните си мисли към изчерпаната радост да бъдеш жив. Не позволявай на момичето на Винсънт да се самозалъгва относно Винсънт, независимо колко го е обичала. Насочи погледа си към най-близката, най-голямата лъжа. Затова се върна, затова имаше късмет. Не предавай нито един добър човек. Огън! Огън, приятелче! *Сега!*

Бейб седна симетрично, притисна за кратко чело с меката част на дланите, после кихна около дузина пъти. Използва четвърта чиста кърпа за горящите си, воднисти очи, остави я настрани и каза:

— Винсънт страшно ви обичаше. Не знам точно защо сте скъсали, но знам, че не е било по ничия вина. Останах с това впечатление, от това, което той е говорил за вас... че раздялата ви не е била по ничия вина. Беше ли по вина на някого? Не трябва да ви питам. Нали сте женена. Беше ли по нечия вина?

— Той беше виновен.

— Как така се ожени за господин Полк тогава? — пожела да знае Мати.

— Той беше виновен. Слушай. Аз обичах Винсънт. Обичах къщата му, обичах братята му, обичах майка му и баща му. Обичах всичко. Слушай, Бейб. Винсънт не вярваше *на нищо*. Ако беше лято, той не вярваше, че е лято; ако беше зима, той не вярваше, че е зима. Не вярваше на нищо от времето, когато малкият Кенет Колфийлд умря. Брат му.

— Малкият, по-малкият, по когото толкова си е падал?

— Да. Аз обичах всичко. Заклевам ти се — каза момичето на Винсънт, докосвайки ръката на Мати, почти в унес.

Бейб кимна. Без първо да кихне, той бръкна във вътрешния джоб на самото си и извади нещо.

— Ъ-ъх — каза той на момичето на Винсънт. — Това е стихотворение, което той написа. Без майтап. Взех назаем няколко плика за писма от него и то беше написано на гърба на единия. Можете да го задържите, ако искате — той протегна дългата си ръка напред, без да успее да избегне удивлението, което лъскавите копчета за ръкавели предизвикаха у него, и ѝ подаде кално-мръсен плик за военна поща. Беше сгънат на две по късата страна и леко раздран.

Момичето на Винсънт го погледна и прочете заглавието, движейки устните си. Тя погледна Бейб:

— О, боже! *Госпожица Бийбърс!* Нарекъл ме е *госпожица Бийбърс!*

Тя погледна отново надолу към стихотворението и го прочете на себе си, движейки устни. Поклати глава, когато стигна до края, но не така, сякаш отхвърляше нещо. После прочете поемата отново. След това я сгъна до съвсем малък размер, сякаш беше нужно да я скрие. Сложи ръката, с поемата в нея, в джоба на якето си и я остави там.

— *Госпожица Бийбърс* — каза тя, гледайки нагоре сякаш някой току-що бе влязъл в стаята.

Бейб, който отново беше кръстосал крака, ги постави един до друг като увертюра към ставане.

— Е — каза той. — Поемата е всичко.

Той се изправи и Мати направи същото. Тогава и момичето на Винсънт се изправи.

Бейб протегна ръка, която момичето на Винсънт своевременно стисна.

— Може би не трябваше да идвам — каза той. — Имах най-добри и най-лоши мотиви... Знаем, че се държа много особено. Не знам какво става. Довиждане.

— Много се радвам, че дойдохте, Бейб.

Това го накара да заплаче и той се обърна, и излезе бързо от стаята към входната врата. Мати вървеше зад него и момичето на

Винсънт бавно ги последва. Когато се обърна на площадката извън апартамента, той беше отново добре.

— Можем ли да хванем такси или нещо? — попита той момичето на Винсънт. — Има ли таксита? Дори и не забелязах.

— Може би ще можете да спрете някое. Времето е подходящо.

— Искате ли да дойдете на обяд и на театър с нас? — попита я той.

— Не мога. Трябва... Не мога. Натисни бутона за *нагоре*, Мати. *Надолу* не работи.

Бейб взе отново ръката ѝ.

— Довиждане, Хелън — каза той и я пусна. Пристъпи напред и застана до Мати пред затворената врата на асансьора.

— Какво ще правиш сега? — момичето на Винсънт почти извика към него.

— Казах ти. Отиваме...

— Имам предвид сега, когато си се върнал.

— О! — той кихна. — Не знам. Има ли нещо за правене? Не, шегувам се. Ще правя нещо. Вероятно ще завърша и ще преподавам. Баща ми е учител.

— Хей, иди да видиш някое момиче, което танцува с голям балон или нещо подобно тая вечер, а?

— Не познавам никакви момичета, които танцуват с големи балони. Натисни отново бутона, Мати.

— Слушай, Бейб — момичето на Винсънт каза напрегнато. — Обади ми се някой път, а? Моля. В указателя съм.

— Аз познавам няколко момичета — каза Бейб.

— Знам, но може да обядваме заедно и да гледаме представление. Как-се-казваше може да вземе билети за всичко. Боб. Съпругът ми. Или ела на вечеря.

Той поклати глава и натисна бутона на асансьора сам.

— Моля.

— Добре съм. Недей така... Просто не съм свикнал още с нещата.

Вратите на асансьора се отвориха с трясък. Мати изкрещя „Довиждане“ и последва брат си в кабината. Вратата се затвори с трясък.

По улицата нямаше никакви таксита. Двамата вървяха на запад, към Парка. Трите дълги блока между Лексингтън и Пета бяха мрачни и безцветни, така, както само тази отсечка може да бъде в късния август. Дебел портиер, закривайки цигара в ръка, разхождаше пойнтер покрай бордюра между Парк и Медисън.

Бейб си представи, че по време на цялата Арденска офанзива, човекът е разхождал това куче по тази улица всеки ден. Той не можеше да повярва. Можеше да го повярва, но въпреки това беше невъзможно. Усети, че Мати слага ръка в неговата. Тя говореше като картечница.

— Мама каза, че трябва да видим тази пиеса „Харви“. Тя каза, че харесваш Франк Фей. Тя е за някакъв човек, който говори на заек. Когато е пиян и тъй нататък, говори на един заек. Или „Оклахома!“. Мама каза, че също ще харесаш „Оклахома!“. Робърта Корчан я гледа и каза, че е жестока. Тя каза...

— Кой я е гледал?

— Робърта Корчан. От моя клас. Тя е танцьорка. Баща ѝ си мисли, че е много забавен. Бях у тях и той се опитва да се прави на интересен. Тъпунгер.

Мати замълча за секунда.

— Бейб — каза тя.

— Какво?

— Радваш ли се, че си вкъщи?

— Да, мило.

— Ох! Ще ми счупиш ръката!

Той отпусна хватката:

— Защо ме питаш това?

— Не знам. Хайде да поседим отгоре на автобуса. На открито.

— Добре.

Слънцето беше ярко и горещо, докато пресичаха Пето Авеню откъм страната на Парка. На автобусната спирка Бейб запали цигара и си свали шапката. Високо русо момиче, носещо кутия за шапки, вървеше бързо от другата страна на улицата. По средата на широкия булевард, малко момче със син костюм се опитваше да накара своето малко, спокойно кученце, на име вероятно Тиъдор или Уаги, да стане и

да завърши прекосяването на улицата като някой, който се казва Рекс или Принс, или Джим.

— Мога да ям с клечки — каза Мати. — Един човек ме научи. Бащата на Вера Уебър. Ще ти покажа.

Слънцето беше топло върху бледото лице на Бейб.

— Детенце — каза той на Мати, потупвайки я по рамото, — това е нещо, което трябва да видя.

— Окей. Ще видиш — каза Мати.

С ходила, долепени едно до друго, тя направи малък подскок от бордюра до уличното платно, след това обратно. Защо ли това беше нещо толкова хубаво за гледане?

МЛАДО МОМИЧЕ ПРЕЗ 1941-А БЕЗ КАКВАТО И ДА Е ТАЛИЯ

Младият мъж на седалката зад Барбара на игрите хай алай най-накрая се беше навел напред и я попита дали се чувства зле, и иска ли да бъде придружена обратно до кораба. Барбара беше погледнала нагоре към него, беше огледала как изглежда и каза, че да, мисли, че би желала, благодаря, че има нещо като главоболие и че със сигурност е ужасно мило от негова страна. Тогава те се изправиха заедно и напуснаха стадиона, връщайки се на кораба с такси и катер. Но преди да отиде в каютата си на палуба Б, Барбара каза неспокойно на младия мъж:

— Хей, бих могла да взема аспирин или нещо подобно. Можем да се срещнем на палубата за шафълборд. Знаеш ли на кого приличаш? Приличаш на едно момче, което играеше в много филми за Уест Пойнт с Дик Пауъл и Руби Кийлър, и... когато бях малка. Не съм го виждала оттогава. Слушай. Мога просто да взема аспирин. Освен ако нямаш нещо друго...

Младият мъж я беше прекъснал, казвайки с много думи, че няма да прави нищо друго. Тогава Барбара беше отишла бързо до каютата си. Носеше раирана, червено-синя, тясна вечерна рокля и фигурата ѝ беше много млада, привлекателно-дръзка. Имаше още няколко години преди фигурата ѝ да спре да бъде привлекателно-дръзка и да стане просто хубава фигура.

Младият мъж — името му беше Рей Кинсела и бе член на корабното Младежко Развлекателно Дружество — изчака Барбара на палубата за разходки, при парапета от страната на пристанището. Почти всички пътници бяха на брега и в затишието и лунната светлина мястото беше въздействащо. Единственият звук в нощта идваше от водата в пристанището на Хавана, която нежно се плискаше в корпуса на кораба. През лунната омара можеше да се види Кунгсхолм, закотвен, сънлив и богат, само на няколкостотин фута. Още по-близо до брега няколко малки лодки се поклащаха.

— Ето ме — каза Барбара.

Младият мъж, Рей, се обърна:

— О! Сменила си си роклята.

— Не харесваш ли бяло?

— Разбира се. Хубаво е — каза Рей.

Тя го гледаше малко късогледо и той предположи, че вероятно носи очила, когато е вкъщи. Той си погледна часовника.

— Слушай. Катерът тръгва след минута. Искаш ли да отидем отново на брега и да се помотаем малко? Искам да кажа, добре ли се чувстваш?

— Взех аспирин. Освен ако ти имаш да правиш нещо друго — каза Барбара. — Не искам много да стоя на кораба.

— Нека да побързаме тогава — каза Рей и взе ръката ѝ.

Барбара трябваше да тича, за да бъде в крак.

— Боже — каза, — колко си висок всъщност?

— Един и деветдесет и пет. Побързай малко.

Катерът едва се поклащаше в спокойната вода. Рей плъзна длани под мишниците на Барбара, спусна я долу и самият той скочи в лодката. Малкото усилие размести един-единствен кичур от тъмната му коса и набръчка отзад вечерното му сако. Той опъна надолу сакоето си и един джобен гребен моментално се намери в ръката му; прекара го през косата си само веднъж до отзад, насочван внимателно с плоската част на другата длан. После се огледа. Освен Барбара и него, и капитана, в катера имаше само трима души. Жената той определи като стюардеса от палуба А — тя вероятно имаше среща на брега с някого от екипажа. Другите двама души, двойка над 45, бяха познати по физиономия пътници, чиито имена Рей не знаеше — те бяха редовни посетители на конните състезания всеки следобед. На това място той изгуби интерес и подкрепи Барбара в момента, в който катерът потегли.

Съпругата обаче започваше да изглежда заинтригувана от Барбара и Рей. Тя беше красиво, перфектно-сивокоса жена във вечерна рокля с дълги ръкави и десен на комиксови кучета. Носеше крушовиден диамантен пръстен и диамантена гривна. Само по вида никой не би могъл да направи разумно предположение за миналото ѝ. Би могло, преди години, да е ходила много изправена по сцена на Бродуей с ветрило от щраусови пера, пеейки *Красивите момичета са*

като мелодия или нещо подобно, щраусово-ветрилно. Би могло да е дъщеря на посланик и пожарникар. Би могло да е била секретарка на съпруга си дълги години. Тъй като само второкласната красота може да бъде определена, невъзможно бе да се предположи.

Неочаквано тя заговори на Барбара и Рей.

— Не е ли божествена нощ?

— Със сигурност е — каза Рей.

— Не се ли чувствате просто чудесно? — жената попита Барбара.

— Сега — да. Не се чувствах добре допреди малко — Барбара отговори учтиво.

— О — каза жената, усмихвайки се, — аз просто се чувствам чудесно.

Тя плъзна ръка в ръката на съпруга си. Тогава за пръв път забеляза стюардесата от палуба А, която стоеше до капитана. Заговори и на нея:

— Не се ли чувствате просто прекрасно тази вечер?

Стюардесата се обърна:

— Моля? — тонът ѝ беше на сноб в извънработно време.

— Казах, не се ли чувствате просто чудесно. Не е ли божествена нощ?

— О — каза стюардесата, бегло усмихвайки се, — предполагам.

— О, наистина е — каза жената разчувствано. — Човек не би предположил, че е почти декември — тя видимо стисна ръката на съпруга си и се обърна към него със същия екстатичен тон. — Ти се чувстваш великолепно, нали скъпи?

— Със сигурност — каза съпругът ѝ и намигна на Барбара и Рей.

Той носеше виненочервено вечерно сако, скроено много широко, което го правеше да изглежда огромен, вместо затлъстят.

Жената се обърна и се загледа над водата.

— Божествено — каза тя меко. Докосна ръкава на съпруга си. — Скъпи, погледни тези сладки малки лодки.

— Къде?

— Там. Ето там.

— О, да. Много приятно.

Жената изведнъж заговори на Барбара:

— Аз съм Даян Уудръф, а това е съпругът ми Фийлдинг.

Барбара и Рей се представиха в отговор.

— Разбира се! — каза госпожа Уудръф на Рей. — Вие сте момчето, което води всички състезания. Прекрасно — тя отново погледна над водата. — Горките малки лодки! Мястото им е във ваната.

Погледна към Барбара и Рей.

— Накъде сте се запътили? Защо не дойдете с нас? Разбира се! Задължително. Кажете, че ще дойдете. Моля.

— Ами-и... много мило от ваша страна — отговори Рей. — Не знам какво Барбара имаше пред...

— С най-голямо удоволствие — каза Барбара. — Къде отивате? Имам предвид, никога преди не съм била в Хавана.

— Навсякъде! — каза госпожа Уудръф неопределено. — Не е ли това направо съвършено? — тя се наведе напред и заговори отново на стюардесата. — Скъпа, не бихте ли искала да се присъедините към нас? Моля.

— Съжалявам. Трябва да се срещна с някого. Благодаря, все пак.

— Колко жалко. Фийлдинг, скъпи, изглеждаш като колежанин, толкова млад. Направо е неприлично.

— Аз? Стар негодник като мен?

— Откъде сте, скъпа? — госпожа Уудръф попита Барбара.

— Куупърсбърг, Пенсилвания. Близо е до Питсбърг.

— О, колко хубаво. А вие?

— Солт Лейк Сити — каза Рей.

— Ние сме от Сан Франциско. Не е ли чудесно? Мислите ли, че скоро ще бъдем във война, господин Уолтърс? Съпругът ми не мисли така.

— Кинсела — поправи я Рей. — Не знам. Аз отивам в армията и без това, когато круизът приключи.

Госпожа Уудръф сложи ръка пред устата си:

— О! — каза тя. — Толкова съжалявам!

— Няма да бъде толкова зле — обясни Рей. — Имам назначение в артилерията. Ще имам собствена батарея. Искам да кажа, никой няма да ме тормози.

Когато катерът леко се блъсна в кея, Рей сложи ръка около талията на Барбара, за да я стабилизира.

— Тя изобщо няма талия — каза госпожа Уудръф и погледна нежно Рей. — Колко съвършено трябва да е за вас, да може да бъдете навън в нощ като тази с някой, който няма абсолютно никаква талия.

Рей, който го беше препоръчал, ги поведе към Вива Хавана. Беше място основно за туристи, но направено с пари и от висока класа. Нямаше нищо местно освен сервитьорите. Собственикът беше ирландец, менюто беше френско, оберкелнерът — швейцарец, оркестърът — главно от Бруклин, вокалистките бяха бивши обитателки на света на Шуберт, а питието, което се продаваше повече от всяко друго, беше скоч. След края на хай алай състезанията, тълпата от кораба беше вече пристигнала във Вива Хавана и беше разпределена из просторната шумна зала.

Рей веднага забеляза младата дама, която той и другите членове на Младежкото Развлекателно Дружество бяха моментално избрали за Мис Латексов Бански Костюм на 1941-а. Тя се поклащаше, полу в и полу извън обятията на партньора си, близо до подиума на оркестъра, говорейки на водещия музикант, вероятно молейки го да изпълнят *Звезден прах*. Рей също забеляза новоизбрания губернатор — корабната знаменитост — на път към игралната зала, облечен в бяло вечерно сако, а не обичайния си невзрачен черен костюм в стил „човек от народа“. Близнаците Мастърсън, забеляза също Рей, бяха на една маса със — според корабния жаргон — Чикагското Парче, а Кливлъндският Изпортвач със сигурност беше много изтупан.

Господин Уудръф поръча, след като бяха настанени. След това той и госпожа Уудръф се отправиха към дансинга.

— Би ли искала да танцуваме? — Рей попита Барбара.

— Не веднага. Не знам да танцувам румба. Имам нужда от нещо много бавно и без това. Виж госпожа Уудръф. Много е добра.

— Не е зле — призна Рей.

Барбара каза развълнувано:

— Не е ли чудесна? Не е ли красива? Толкова е... толкова е... не знам точно. Боже!

— Със сигурност говори много — каза Рей, разбърквайки коктейла си.

— Ти сигурно срещаш много хора, ходейки по круизи през цялото време — каза Барбара.

— Това е само за втори път. Тъкмо напуснах колежа. Йейл. И без това щях да влизам в армията, така си помислих, че поне мога да се позабавлявам малко преди това — той запали цигара. — Ти с какво се занимаваш? — попита.

— Работех. Сега не правя нищо. Не съм ходила в колежа.

— Тази вечер не видях майка ти никъде — каза човекът от Йейл.

— Дамата, която пътува с мен? — каза Барбара. — Тя не ми е майка.

— Не е ли?

— Не. Майка ми е мъртва. Тя е бъдещата ми свекърва.

— О!

Барбара се пресегна за кибрит от средата на масата. Тя запали клечка, духна я, запали друга, духна я и издърпа длани в скута си.

— Бях болна известно време — каза — и годеникът ми искаше да замина на почивка. Госпожа Оуденхърн каза, че ще ме заведе на круиз или нещо подобно. И така тръгнахме.

— Е! — каза Рей, който гледеше изпълнението на Мис Латексов Бански Костюм за 1941-а на дансинга.

— Почти е все едно съм с момиче на моята възраст — каза Барбара. — Много е приятна. Била е страхотен атлет като млада.

— Изглежда много приятна. Защо не си пиеш питието?

Барбара вдигна напитката си и изпи 1/16 от инча.

— Мога да танцувам на това, което свирят в момента — каза тя.

— Добре.

Те станаха и си проправиха път към дансинга.

Барбара тантуваше вдървено и без всякакво видимо чувство за ритъм. В своето смущение, държеше ръката на Рей в неудобно положение, заклещвайки я така, че да му пречи да я води.

— Ужасна танцьорка съм.

— Със сигурност не си — каза Рей.

— Брат ми се опитваше да ме учи, когато бях малка.

— О?

— Той е горе-долу висок колкото теб. Играеше футбол в гимназията. Само дето си нарани коляното и трябваше да спре.

Можеше да получи стипендия в почти всеки колеж, ако не беше се наранил.

Дансингът беше така препълнен, че имаше много малко значение колко зле танцуваха двамата. Рей изведнъж забеляза колко руса, колко царевичножълта е косата на Барбара.

— Какво представлява годеникът ти? — попита той.

— Карл? О, той е много приятен. Звучи чудесно по телефона. Много е... много е загрижен за нещата.

— Кои неща?

— О... неща. Не знам. Не разбирам момчетата. Никога не знам за какво говорят.

Рей изведнъж наведе глава и целуна Барбара по челото. На вкус беше сладко и го остави нестабилен.

— Защо направи това? — каза Барбара, без да гледа към него.

— Не знам. Сърдиш ли се?

— Толкова е топло тук — каза Барбара. — Боже.

— На колко години си, Барбара?

— Осемнайсет. Ти на колко си?

— Ами всъщност аз съм на двайсет и две.

Те продължиха да танцуват.

— Баща ми получи мозъчен кръвоизлив и умря миналото лято — каза Барбара.

— О! Това е ужасно.

— Живея с леля ми. Тя е учител в гимназията в Куупърсбърг. Чел ли си *Зелена светлина* от Лойд С. Дъглас?

— Не ми остава много време за книги. Защо? Хубава ли е?

— Аз не съм я чела. Леля ми иска да я прочета. Настъпвам те по краката.

— Не ме настъпваш.

— Леля ми е много приятна — каза Барбара.

— Знаеш ли — каза Рей, — понякога е много трудно да ти следя мисълта.

Тя не отговори и за известно време той си мислеше, че я е обидил. Почувства лека паника да се надига в главата му само при мисълта. Все още усещаше вкуса на челото ѝ по устните си. Но, под брадичката му, гласът на Барбара проговори отново.

— Брат ми катастрофира точно преди да тръгна.

Изпита огромно облекчение да го чуе.

Семейство Уудръф бяха седнали вече на масата. Чашите от бърбън бяха празни, а разредителите им едва докоснати.

— Аз ти помахах — госпожа Уудръф леко обвини Барбара. — Ти дори не ми махна в отговор.

— Защо, със сигурност и аз помахах в отговор — каза Барбара.

— Гледахте ли ни как танцуваме румба? — попита госпожа Уудръф. — Не бяхме ли великолепни? Фийлдинг е латинос по душа. И двамата сме латиноси. Отивам да си оправя грима... Барбара?

— Не точно сега. Наблюдавам един пиян — каза Барбара.

Щом госпожа Уудръф напусна масата, почти на мига, съпругът ѝ се обърна към двамата младежи.

— Опитвам се да крия нещо от нея. Мисля, че синът ни ще се запише в армията, докато ни няма. Иска да бъде летец. Това би убило госпожа Уудръф, ако знаеше.

Господин Уудръф се облегна назад, въздъхна тежко и забелязвайки погледа на сервитьора, му даде знак за още едни питиета. После стана, използва енергично носната си кърпа и се отдалечи от масата. Барбара го гледа, докато изчезна. След това се обърна и заговори на Рей:

— Обичаш ли миди и стриди, и подобни?

Рей започна:

— Ами да. Горедолу...

— Аз не обичам никакви храни с черупка — каза Барбара притеснено. — Знаеш ли какво чух днес? Чух, че корабът може и да не прави повече пътешествия до след войната.

— Само слух — каза Рей непряно. — Не бъди тъжна за това. Ти и как-му-беше-името — Карл — можете да дойдете на същия круиз след войната.

— Той отива във флота.

— След войната, казах.

— Знам — каза Барбара, кимайки, — но... всичко е толкова странно. Аз се чувствам странно — тя спря рязко, неспособна или нежелаеща да се изрази.

Рей се премести малко по-близо до нея.

— Имаш хубави ръце, Барбара — каза той.

Тя ги махна от масата.

— Ужасни са в момента. Не можах да намеря подходящ лак.

— Не са ужасни — Рей взе едната ѝ ръка и моментално я пусна.

Той стана рязко и задържа стола на госпожа Уудръф, за да може тя да седне.

Госпожа Уудръф се усмихна, запали цигара и тревожно погледна към тях двамата.

— Искам вече двамата да си тръгвате — каза тя усмихнато. — Това място изобщо не е подходящо за вас.

— Защо? — попита Барбара с широко отворени очи.

— Наистина. Това е от местата, които човек посещава, когато най-хубавите неща са приключили и са останали главно пари. Дори и ние не сме за тук — Фийлдинг и аз. Моля. Идете на чудесна разходка някъде.

Госпожа Уудръф призова Рей:

— Господин Уолтърс — каза, — няма ли някакви не толкова добре организирани излети за лов на миди или разходки край морето тази нощ?

— Кинсела — поправи я Рей, доста рязко. — Боя се, че не.

— Никога не съм била на подобен излет — каза Барбара.

— О! О, каква лоша новина! Те са толкова приятни. О, колко мразя 1941-а.

Господин Уудръф седна.

— Какво, скъпа — попита той.

— Казах, че мразя 1941-а — каза жена му особено. И без да помръдне избухна в сълзи, усмихваща се на всички тях.

— Мразя я — каза. — Отвращава ме. Пълна е с армии, чакащи да бъдат напълнени с момчета; с момичета и майки, чакащи да живеят в пощенски кутии, и подсмърчащи стари оберкелнери, които няма къде да отидат. Отвращава ме. Това е една прогнила година.

— Ние дори още не сме във войната, скъпа — каза господин Уудръф. После добави. — Момчетата винаги е трябвало да ходят на война. Аз ходих. Братята ти ходиха.

— Не е същото. Не е разкапано по същия начин. Времето вече изобщо не е добро. Ти и Пол, и Фреди оставихте сравнително хубави

неща зад себе си. Мили боже. Боби не би дори излязъл с момиче, ако няма пари. Съвсем различно е. Напълно прогнило.

— Е — каза Рей неловко. Погледна часовника си, след това Барбара. — Искаш ли да разгледаме някои забележителности? — я попита.

— Не знам — каза Барбара, все още втренчена в госпожа Уудръф.

Господин Уудръф се наведе напред към съпругата си:

— Искаш ли да поиграем малко на рулетка, скъпа?

— Да. Да, разбира се, скъпи — госпожа Уудръф погледна нагоре. — О, тръгвате ли, деца? — попита тя.

Беше малко след четири през нощта. В един стюардът на крайбрежната палуба беше подредил някои от шезлонгите, за да послужат на неразпръсналите се пасажери няколко часа по-късно да уловят слънцето след закуска.

Има много неща, които можеш да правиш на палубен шезлонг: да ядеш горещи ордъоври, когато сервитьор мине с тях на поднос, да четеш списание или книга, да показваш снимки на внуците си, да плетеш, да се тревожиш за пари, да се тревожиш за някой мъж, да се тревожиш за някоя жена, да страдаш от морска болест, да гледаш момичетата, запътили се към басейна, да се оглеждаш за летящи риби... Но двама души в палубни шезлонги, колкото и близко да са издърпани един до друг, не могат да се целуват много удобно. Или подложките за ръцете са твърде високо, или хората, ангажирани с тази дейност, са седнали твърде дълбоко.

Рей седеше отляво на Барбара. Дясната му ръка, положена върху твърдото дърво на нейния стол, беше изтръпнала от натоварването.

Гласовете и на двамата звучаха като в четири.

— Как се чувстваш сега? — попита Рей.

— Аз ли? Добре съм.

— Не, имам предвид още ли се чувстваш малко стегната? Може би не трябваше да ходим на това, последното място.

— Аз? Не бях стегната — Барбара помисли минута, после попита. — Ти беше ли?

— Не, разбира се. Аз никога не се стягам — тази недостоверна информация изглежда, че автоматично удължи визата на Рей да се придвижи към неохраняваната граница на шезлонга на Барбара.

След два часа целуване, устните на Барбара бяха малко напукани, но все още нежни и искрени, и заинтересувани. Рей не би могъл да си спомни, дори да беше опитал, кога целувките на друго момиче са му въздействали по подобен начин. Докато сега я целуваше отново, той се разстрои от сладостта, от щедрата опитност и невинността на нейната целувка.

Когато целувката свърши — той никога не можеше безусловно да се съгласи да завърши една от целувките на Барбара — той се отдръпна съвсем малко и започна да говори с дрезгавина, неестествена дори за часа и консумираното количество коктейли и цигари.

— Барбара. Без майтап. Ще го направим, а? Ще се оженим, а?

Барбара, до него в тъмното, стоеше неподвижно.

— Не, наистина — Рей се молеше, сякаш му беше отказано. — Ще бъдем ужасно щастливи. Дори да влезем във войната, най-вероятно никога няма да бъда изпратен в чужбина или каквото и да е. Имам късмет за такива неща. Ще... ще бъде страхотно — той потърси застиналото ѝ лице в лунната светлина. — Нали?

— Не знам — каза Барбара.

— Със сигурност знаеш! Със сигурност знаеш! Имам предвид, по дяволите! Просто сме един за друг.

— Аз продължавам дори да ти забравям името — каза Барбара практично. — Боже. Ние почти не се познаваме.

— Слушай. Познаваме се много по-добре, отколкото повечето хора, които се познават от месеци! — безразсъдно я информира Рей.

— Не знам. Нямам представа какво бих казала на госпожа Оуденхърн.

— Майка му? Просто ѝ кажи истината, това е! — беше съветът на Рей.

Барбара не отговори. Тя притеснено захапа кожичка на палеца си. Накрая заговори:

— Мислиш ли, че съм тъпа?

— Мисля ли какво? Дали мисля, че си тъпа? Със сигурност не!

— Смятат ме за тъпа — каза Барбара бавно. — Малко съм тъпа. Предполагам.

— Спри с тия приказки. Искам да кажа, престани. Не си тъпа. Ти си умна. Кой каза, че си тъпа? Онзи Карл?

Барбара не беше конкретна:

— О, не точно. Момичета, по-често. Момичета, с които ходех на училище и с които се размотавам.

— Те са луди.

— Как така съм умна? — Барбара искаше да знае. — Ти каза, че съм умна.

— Ами, ти... ти просто си, това е всичко! — каза Рей. — Моля — и притежаващ само най-примитивната форма на красноречие, той се наведе и я целуна изключително продължително — убедително, надяваше се.

Накрая Барбара нежно го прекъсна като отмести устните си от неговите. Лицето ѝ на лунната светлина беше обезпокоено, но отпуснато, с леко отворена уста, без съзнанието, че я гледат.

— Бих искала да не бях тъпа — каза тя на нощта.

Рей беше нетърпелив, но внимателен.

— Барбара. Казах ти. Ти не си тъпа. Моля. Изобщо не си тъпа. Ти си много... интелигентна — погледна към нея много собственически, ревниво. — За какво мислиш? — поиска той да знае. — Онзи Карл?

Тя поклати глава.

— Барбара. Слушай. Ще бъдем по-щастливи от всичко. Не се шегувам. Знам, че не се познаваме от много време. Сигурно за това си мислиш. Но времето е скапано и без това. Имам предвид с армията и какво ли не, и всичко надолу с главата. С други думи, ако двама души се обичат, те трябва да се държат един за друг.

Той опита да разчете лицето ѝ, по-малко отчаян, окуражен от това, което смяташе за неочаквана проява на проникателност и красноречие.

— Не мислиш ли? — попита той умерено.

— Не знам — каза Барбара и започна да плаче.

Тя плака болезнено, с остри двойни хълцания от диафрагмата. Разтревожен от силата на нейната скръб и от това, че става свидетел, но нетърпелив към самата печал, Рей не беше добър в успокояването. Барбара накрая се измъкна от злополучното състояние изцяло сама.

— Добре съм — каза тя. — Мисля, че най-добре е да си лягам.

Изправи се неустойчиво. Рей скочи и взе ръката ѝ.

— Ще те видя сутринта, нали? — попита той. — Играеш във финалите на двойки, нали? Палубното по тенис?

— Да — каза Барбара. — Е, лека нощ.

— Не го казвай така — каза Рей укорително.

— Не знам как го казах — каза Барбара.

— Е. Искам да кажа, по дяволите! Каза го, сякаш дори не ме познаваш. Боже, аз те помолих да се ожениш за мен поне двайсет пъти.

— Казах ти, че съм тъпа — Барбара обясни просто.

— Бих искал да спреш да го повтаряш.

— Лека нощ — каза Барбара. — Благодаря ти за чудесното прекарване. Наистина.

Тя протегна ръка.

Семейство Уудръф бяха единствените пътници в последния катер от брега към кораба. Госпожа Уудръф беше по чорапи, защото бе подарила обувките си на таксиметровия шофьор заради прекрасното му шофиране. Сега те се изкачваха по тясната стръмна стълба, която се опъваше нестабилно между платформата за катера и вратата на палуба Б. Госпожа Уудръф вървеше пред съпруга си, опасно накланяйки се няколко пъти, за да види дали съпругът ѝ спазва правилата, които тя беше наложила и на двама им.

— Държиш се за онова. Въжето — тя го обвини, поглеждайки надолу към него.

— Не — отрече господин Уудръф възмутено. Папийонката му беше развързана. Яката на вечерното му сако беше полуобърната отзад.

— Аз ясно казах, че никой няма да се държи за въжетото — обяви госпожа Уудръф. Поклащайки се тя направи още една стъпка.

Господин Уудръф се взираше в нея, лицето му — колебаещо се между объркване и безкрайна меланхолия. Рязко, той обърна гръб на жена си и седна там, където беше. Почти точно в средата на стълбата. Падането до водата би било поне десет метра.

— Фийлдинг! Фийлдинг, качвай се веднага!

В отговор господин Уудръф сложи брадичка на дланите си.

Госпожа Уудръф залитна опасно, след това вдигна поли и успешно, макар и необяснимо, слезе до стъпалото точно над седалката

на съпруга си. Тя го прегърна с полу-нелсон, което едва не прекатури и двамата.

— О, милото — каза тя. — Сърдиш ли ми се?

— Ти каза, че ползвам въжето — каза господин Уудръф, гласът му потрепваше едва.

— Но, мишленце, ти го държеше.

— Не — каза господин Уудръф.

Госпожа Уудръф целуна отгоре главата на мъжа си, където косата беше най-изтъняла.

— Разбира се, че не го държеше — каза тя. Сключи длани възторжено около гърлото на господин Уудръф. — Обичаш ли ме, мишо? — попита тя, на практика, прекъсвайки дишането му.

Отговорът му беше неразбираем.

— Твърде силно? — попита госпожа Уудръф. Тя отпусна хватката, погледна към блещукащата вода и отговори на собствения си въпрос. — Разбира се, че ме обичаш. Би било непростимо от твоя стана да не ме обичаш. Сладко момче, моля те не падай. Сложи двата крака на стъпалото. Как стана толкова напрегнат, скъпи? Чудя се защо бракът ни е такава радост. Толкова отвратително богати сме. Трябваше, по всички правила, да сме се отдалечили на континенти разстояние. Ти ме обичаш толкова много, че е почти непоносимо, нали? Сладурче, сложи двата крака на стъпалото, като добро момче. Не е ли приятно тук? Предизвикваме Магелановия закон. Скъпи, обвини ръце около мен — не, не мърдай! Не можеш, както седиш така. Ще си представям, че ръцете ти са около мен. Какво мислиш за онова малко момче и онова малко момиче? Барбара и Еди. Те бяха... неподготвени. Не мислиш ли? Тя е чудесна. Той е въздух под налягане. Наистина се надявам тя да се държи разумно. О, тази откачена година. Дяволска. Моля се детето да използва главата си. Мили боже, направи така, че сега всички деца да ползват главите си. Ти правиш годините сега толкова ужасни, мили боже — госпожа Уудръф сръга съпруга си в гърба. — Фийлдинг, моли се и ти.

— Да се моля? За какво?

— Моли се децата да ползват главите си.

— Какви деца?

— Всичките, скъпи. Боби. Нашият малък, прекрасен Боби. Момичетата от Фриймонт с техните захарни ушички. Бети и Доналд

Мърсър. Децата на Кофт. Всички. Особено това малко момиче, което беше с нас тая вечер. Барбара. Не мога да я изтрия от ума си. Моли се, скъпо момче.

— Добре.

— О, колко си сладък — госпожа Уудръф погали отзад врата на съпруга си. Внезапно, но бавно, тя каза:

— Заклевам ви, О, йерусалимски дъщери, Да не възбудите нито да събудите любовта ми, Преди да пожелае.

Господин Уудръф я беше чул.

— Откъде е т'ва? — попита той.

— Песен на песните. Библията. Скъпи, не се обръщай. Толкова се страхувам, че ще паднеш.

— Ти знаеш всичко — каза господин Уудръф тържествено. — Ти знаеш всичко.

— О, сладкият ми! Помоли се малко за децата, мое сладко момче. О, каква отвратителна година!

— Барбара? Ти ли си скъпа?

— Да, аз съм, госпожо Оуденхърн.

— Може да пуснеш лампата, скъпа. Аз съм будна.

— Мога да се съблека и в тъмното. Наистина.

— Разбира се, че не можеш. Включи я, скъпа.

Госпожа Оуденхърн е била изключително сериозен играч на тенис на времето си, дори веднъж бе играла срещу Хелън Уилс в приятелски мач. Все още имаше две ракети, поддържани с нова корда ежегодно в Ню Йорк от „перфектен малък мъж“, който всъщност беше висок над метър и осемдесет. Дори сега, в леглото в 4:45 след полунощ, гласът ѝ звънтеше спортно.

— Напълно будна съм — обяви тя. — Будна съм от часове. Страшно много пияни минават покрай каютата. Абсолютно никакво съобразяване с другите. Включи лампата, скъпа.

Барбара включи осветлението. Госпожа Оуденхърн, за да се защити от блясъка, сложи палец и показалец върху очите си. После свали ръката си и силно се усмихна. Косата ѝ беше на ролки и Барбара не я погледна много директно.

— Хората сега са от съвсем друга класа — отбеляза госпожа Оуденхърн. — Този кораб преди наистина беше доста приятен. Добре ли прекара, скъпа?

— Да, благодаря. Жалко, че и вие не дойдохте. Кракът ви по-добре ли е?

Госпожа Оуденхърн, с престорена сериозност, вдигна показалец и го размаха към Барбара.

— Слушай ме сега, млада госпожице. Ако загубим мача си днес, няма да се пише на моя сметка. Сложи това в лулата си и го изпуши. Казах!

Барбара се засмя и издърпа куфара си изпод незаетото двойно легло — нейното легло. Сложи го на леглото и започна да търси нещо в него.

Госпожа Оуденхърн разсъждаваше на глас:

— Видях госпожа Хелгър и госпожа Ийбърс във фойето тази вечер, след като ти тръгна.

— О? — каза Барбара.

— Нахъсани са да ни вземат здравето утре, мога да ти кажа. Задължително трябва да играеш малко по-близо до мрежата, когато изпълнявам сервис, скъпа.

— Ще опитам — каза Барбара и продължи да претърсва куфара, обръщайки меки неща.

— Бързо в леглото, скъпа. Скок-подскок — каза госпожа Оуденхърн.

— Не мога да си намеря... о, ето я — Барбара измъкна пижама.

— Зайчето Питър — каза госпожа Оуденхърн топло.

— Извинете, моля?

— Карл обичаше Питър, когато беше дете — госпожа Оуденхърн повиши гласа си с октава и нещо. — „Майче, пуочети ми жа жайчето Питъу“, казваше. Отново и отново. Аз само бих искала да получавах по едно пени всеки път, когато на това дете трябваше да му се прочете Питър.

Барбара се усмихна отново и тръгна към прилежащата баня с пижамата си под мишница. За кратко беше спряна от повишения глас на госпожа Оуденхърн.

— Някой ден и ти ще четеш Питър на твоето малко момче.

Барбара не трябваше да се усмихва, защото вече беше в банята. Тя затвори вратата. Когато излезе облечена в пижамата си след минута, госпожа Оуденхърн, която не вдишваше, пушеше цигара през цигарето си — едно от онези, рекламирани като *деникотизатор*. Тя също така беше в процес на пресягане за романа си от корабната библиотека, който стоеше на нощната масичка.

— Вече си напълно готова за леглото, скъпа? Аз си помислих да прочета една кратка глава от книгата си. Може просто да ме приспи. Толкова ужасно много неща минават през бедната ми стара глава.

Барбара се усмихна и легна.

— Ще те притеснява ли светлината, скъпа?

— Изобщо не. Ужасно съм уморена — Барбара се обърна на една страна, с гръб към светлината и госпожа Оуденхърн. — Лека нощ — каза тя.

— Сладък сън, скъпа... О, мисля, че и аз ще опитам да спя! И без това тая книга е много глупава. Честно, никога вече не попадам на очарователни книги. Авторите тези дни изглежда се опитват да пишат за непривлекателни неща. Мисля, че само ако можех да прочета още една книга от Сара Милфърд Пийс, бих била щастлива. Мъртва е, бедната душа, обаче. Рак — госпожа Оуденхърн изгаси нощната лампа.

Барбара лежа няколко минути в тъмнината. Знаеше, че трябва да изчака до следващата седмица или следващия месец, или следващото... нещо си. Но сърцето ѝ щеше почти да я събори от леглото.

— Госпожо Оуденхърн — името беше изпуснато. То застана изправено в тъмното.

— Да, скъпа?

— Не искам да се женя.

— Какво е това?

— Не искам да се женя.

Госпожа Оуденхърн седна в леглото. Тя уверено потърси ключа за нощната лампа. Барбара затвори очите си, преди стаята да се освети, и започна да се моли без думи и без мисли. Почувства как госпожа Оуденхърн говори на тила ѝ.

— Много си изморена. Не мислиш това, което казваш, скъпа.

Думата „скъпа“ профуча и зае позиция — изправена в тъмното до името на госпожа Оуденхърн.

— Аз просто не искам да се женя още за никого, засега.

— Е! Това е със сигурност много необичайно, Барбара. Карл те обича страшно много, скъпа.

— Съжалявам. Честно.

Имаше много кратка тишина. Госпожа Оуденхърн я разби.

— Ти трябва да направиш — каза тя внезапно — това, което смяташ за правилно, скъпа. Аз съм сигурна, че ако Карл беше тук, той би бил едно много, много наранено момче. От друга страна...

Барбара слушаше. Слушането се уплътни като прекъсване. Тя слушаше толкова напрегнато.

— От друга страна — каза госпожа Оуденхърн, — винаги е най-добре да се поправи грешката, преди да е направена. Ако си обмислила това наистина сериозно, сигурна съм, че Карл ще бъде последният, който да те укори, скъпа.

Романът от корабната библиотека, прекатурен от енергичния лакът на госпожа Оуденхърн, падна на пода. Барбара чу как тя го вдигна.

— Спи сега, скъпа. Ще видим, когато слънцето отново свети красиво, как се чувстваме. Искам да мислиш за мен така, както би мислила за своята собствена майка, ако беше жива. Толкова искам да ти помогна да разбереш сама себе си — каза госпожа Оуденхърн и добави. — Разбира се, знам, че човек не може да промени решенията на децата толкова лесно в наши дни, след като веднъж са взети. А и знам, че ти имаш много, много силен характер.

Когато Барбара чу лампата да щраква, тя отвори очи. Стана от леглото и отиде в банята. Излезе почти веднага, облечена в халат и пантофи, и заговори на госпожа Оуденхърн в тъмнината.

— Отивам само на палубата за малко.

— С какво си облечена?

— Халата ми и пантофи. Няма значение. Всички спят.

Госпожа Оуденхърн запали нощната лампа отново. Тя загледа Барбара проникателно, нито одобрително, нито неодобрително. Погледът ѝ казваше: „Добре. Приключихме. Едва се сдържам, толкова съм щастлива. Оттук нататък се оправяй сама до края на круиза. Само не ме позори и не ме карай да се чувствам неловко.“ Барбара разчете погледа безпогрешно.

— Довиждане.

— Не настивай, скъпа.

Барбара затвори вратата зад себе си и започна да върви през тихите, осветени коридори. Изкачи стълбите до палуба А и премина през концертната зала, използвайки пътеката, която екипът чистачи беше оставил между прилепналите тела на сгъваемите столове. След по-малко от четири месеца нямаше да има сгъваеми столове в концертната зала. Вместо това повече от триста новозаписани мъже щяха да бъдат легнали безсънно по гръб, наредени по пода.

Високо горе, на палубата за разходка, от почти час Барбара стоеше до парапета от страната на пристанището. Въпреки памучната ѝ пижама и синтетичен халат, нямаше опасност да хване настинка. Крехкият час бе приносител на много неща, но в момента Барбара резонираше само и единствено с резкия контрапункт, звучащ точно отвъд последните минути на нейното детство.

ОКЕАНЪТ ПЪЛЕН С ТОПКИ ЗА БОУЛИНГ

Обувките му се подвиваха нагоре. Майка ми казваше на баща ми, че купува обувките на Кенет твърде големи за него или „Моля, попитай някого дали ходилата му не са деформирани“. Но аз мисля, че обувките му се подвиваха, защото винаги спираше на тревата, накланяйки своите трийсет и четири — трийсет и пет килограма напред, за да разглежда разни неща, да обръща разни неща с пръсти. Дори мокасините му се подвиваха нагоре.

Имаше права медночервена коса, от майка ми, която разделяше отляво и решеше без да намокри. Никога не носеше шапка и можеше да го познаеш от голямо разстояние. Един следобед в клуба, когато започвахме игра с Хелън Бийбърс и тъкмо бях натиснал топчето и колчето в твърдата студена земя, и заемах позиция, се почувствах сигурен, че ако се обърна ще видя Кенет. Уверено се обърнах. На около петдесет метра, зад високата телена ограда, той седеше на велосипеда си и ни гледаше. Имаше *такава* червена коса.

Използваше бейзболна ръкавица Саутпоу. На задната страна на ръкавицата беше преписал стихове с туш. Казваше, че обича да ги чете, когато не е на позиция или нищо особено не се случва на игрището. По времето, когато беше на единайсет, беше прочел всичката поезия, която имахме вкъщи. Най-много харесваше Блейк и Кийтс, и част от Колридж, но аз не знаех допреди година — а имах навика да чета ръкавицата му редовно — от кого беше последното му внимателно допълнение. Докато бях все още във Форт Дикс, се получи писмо от брат ми Холдън, който тогава не беше в армията. Казваше, че се е мотаел из гаража и е намерил ръкавицата на Кенет. Холдън казваше, че на палеца има стих, който не е виждал и какво ли значи, и Холдън беше преписал думите. Бяха: „Не искам смъртта да покрие очите ми и да ме възпре, и да ми заповяда да изпълзя отвъд.“ на Браунинг^[1]. Никак не бяха смешни, цитирани от дете с остри сърдечни проблеми.

Беше луд по бейзбола. Когато не можеше да играе с други и когато аз не бях наоколо да му подавам, часове наред хвърляше топката по наклонения покрив на гаража и я хващаше, когато се търкулне долу. Знаеше средните резултати на всеки играч в професионалната лига. Но не искаше и не идваше с мен на никой от мачовете. Дойде само веднъж, когато беше на около осем години и видя Лу Гериг да пропусне два пъти. Каза, че повече не иска да вижда някой наистина добър да пропуска отново.

„Връщам се към литературата. Не мога да държа това под контрол.“

Обичаше също и проза, освен поезия, главно белетристика. Идваше в стаята ми по всяко време на деня и взимаше някоя от книгите ми от етажерката, и заминаваше с нея в стаята си или на верандата. Рядко поглеждах да видя какво чете. В онези дни аз се опитвах да пиша. Много трудна работа. Много нездравословна работа. Но от време на време поглеждах. Един път го видях да излиза с „Нежна е нощта“ на Ф. Скот Фицджералд, а друг път ме попита за какво се разказва в „Невинното пътешествие“ на Ричард Хюз. Казах му и той я прочете, но единственото нещо, което каза за нея, когато го попитах по-късно беше, че земетресението е било добре, и цветнокожия приятел в началото. Друг ден взе от стаята ми и прочете „Примката на призрака“^[2] на Хенри Джеймс. Когато я завърши, седмица не говори с никого в къщи.

Аз съм добре.

Обаче мога да си спомня всеки детайл от онази гадна, подла събота през юли.

Родителите ми бяха на лятната сцена, пеещи в първото дневно представление на „Не можеш да го вземеш със себе си“. По време на летните продукции те бяха двама много раздразнителни, разкъсвани от страсти, изпотпяващи се изпълнители и по-малките ми братя и аз рядко ходехме да ги гледаме. Майка ми беше особено зле по време на летния сезон. Гледайки я, дори в хладна вечер, Кенет се гърчеше на мястото си от неудобство, докато се намереше почти на пода.

Онази събота бях работил в стаята си почти цяла сутрин, дори бях изял обяда си там и чак до късния следобед не бях слизал долу.

Около три и трийсет излязох на верандата и въздухът от Кейп Код ми предизвика леко замайване, сякаш беше прекалено концентриран дестилат. Но след минута изглеждаше като че денят е доста хубав. Слънцето беше горещо по цялата морава. Огледах се за Кенет и го видях да седи в напуканото тръстиково кресло, четейки с крака под себе си така, че поддържаше теглото си с вътрешната част на ходилата. Четеше с отворена уста и не ме чу, когато преминах направо през верандата и седнах на парапета срещу стола му.

Ритнах стола му с върха на обувката си.

— Спри да четеш, Мак — казах. — Остави тази книга. Забавлявай ме.

Четеше „Слънце изгрява“ на Хемингуей.

Той остави книгата, когато му заговорих, усещайки настроението ми и погледна нагоре към мен с усмивка. Той беше джентълмен, дванайсетгодишен джентълмен. Той беше джентълмен през целия си живот.

— Чувствам се самотен тук горе — му казах. — Избрал съм си скапана професия. Ако изобщо някога напиша роман, мисля, че ще се запиша в хор или нещо подобно и ще тичам на сбирки между главите.

Той ме попита това, което знаеше, че искам да ме попита:

— Винсът, за какво е новият разказ?

— Слушай, не се шегувам, Кенет. Страхотен е. Наистина — казах аз, настройвайки се да убедя и двама ни. — Нарича се „Любителят на боулинг“. Разказва се за един човек, чиято жена не му позволява да слуша боксовите мачове или хокея по радиото вечер. Никакъв спорт. Твърде шумно. Ужасна жена. Никога не го оставя да чете каубойски истории. Лоши за ума му. Изхвърля всичките му списания с каубойски истории в кошчето — наблюдавах лицето на Кенет като писател. — Всяка сряда този човек отива на боулинг. След вечеря в сряда вечер той взима специалната си топка за боулинг от рафта в килера, слага я в специална, малка, кръгла платнена чанта, целува жена си за лека нощ и излиза. Това продължава осем години. Накрая умира. Всеки понеделник вечер жена му отива на гробището, слага гладиOLI на гроба му. Един ден отива в сряда вместо в понеделник и вижда свежи теменужки на гроба. Не може да си представи кой би могъл да ги е сложил там. Пита стария човек, който

се грижи за гробищата и той казва: „О, една дама идва всяка сряда. Съпругата му, предполагам.“

„Съпругата му?“, изпищява жена му. „Аз съм съпругата му!“ Но старият работник е доста глух старец и не е особено заинтересуван. Жената си отива в къщи. Късно през нощта съседите ѝ чуват звук на счупено стъкло, но продължават да слушат хокейния мач по радиото. Сутринта, на път за офиса, съседът вижда счупен прозорец на съседната къща и топка за боулинг, цялата в роса, искряща на моравата отпред.

— Как ти се струва?

Той не беше свалил очи от лицето ми, докато му разказвах историята.

— О-оо, Винсънт — каза той. — Ооо!

— Какво има? Това е ужасно добра история.

— Знам, че ще я напишеш супер. Обаче, оо-о, Винсънт!

Аз му казах:

— Това е последният разказ, който ще ти прочета, Колфийлд. Какво ѝ е на историята? Тя е шедьовър. Пиша шедьовър след шедьовър. Никога не съм чел толкова шедьоври от един и същ човек.

Той знаеше, че се шегувам, но ми даде само половин усмивка, защото знаеше, че съм тъжен. А аз не исках никакви полуусмивки.

— Какво ѝ е на историята? — казах аз. — Зверче такова, червенокосо.

— Може и да е могло да се случи, Винсънт. Но ти не *знаеш*, че се е случило, нали? Искам да кажа, просто си си го измислил, нали?

— Разбира се, че си го измислих! Такива неща *се случват*, Кенет!

— Разбира се, Винсънт! Вярвам ти! Не се шегувам, вярвам ти — каза Кенет. — Но ако просто си измисляш, защо не измислиш нещо, което е хубаво. Виждаш ли? Ако само беше измислил нещо хубаво, имам предвид. *Хубави неща* се случват. Много пъти. За бога, Винсънт! Можеш да пишеш за хубави неща. Можеш да пишеш за хубави неща, искам да кажа за добри хора и тъй нататък. Наистина, Винсънт!

Той ме погледна с блеснали очи... да, блеснали. Очите на момчето можеха да блестят.

— Кенет — казах аз, но знаех, че съм победен, — този човек с топката за боулинг е добър. Няма нищо лошо в него. Просто жена му не е добър човек.

— Да, знам... но виж, Винсънт! Ти отмъщаваш за него и какво ли не. За к'во ти е да отмъщаваш за него? Имам предвид... Винсънт. Той е окей. Остави я на мира. Дамата, имам предвид. Тя просто не знае какво върши. Имам предвид за радиото и каубойските истории, и всичко — каза Кенет. — Остави я, а, Винсънт? Става ли?

Аз не казах нищо.

— Не я карай да хвърля това нещо през прозореца. Тая топка за боулинг. А, Винсънт? Става ли?

Кимнах.

— Окей — казах.

Станах и отидох вътре до кухнята, и изпих бутилка джинджифилов ейл. Той направо ме разби. Винаги ме разбиваше. После се качих горе и скъсах разказа.

Слязох и отново седнах на парапета на верандата, и го наблюдавах как чете. Той погледна нагоре към мен рязко.

— Хайде да отидем до Ласитър за пушени миди — каза той.

— Добре. Искаш ли да си облечеш яке или нещо? — беше само по раирана тениска и беше изгорял по начина, по който червенкосите изгарят.

— Не, така съм добре — той се изправи, оставяйки книгата си на плетеното кресло. — Да тръгваме. Веднага — каза.

Развивайки ръкавите на ризата си, го последвах през моравата, спирайки на края и го гледах как изкарва колата ми на заден от гаража. Когато я беше изкарал на алеята, както винаги, отидох до вратата. Той се плъзна надясно, докато аз сядах на шофьорската седалка, и започна да спуска прозореца си — все още беше плътно затворен от срещата ми с Хелън Бийбърс предната нощ; тя не обичаше да ѝ духа на косата. Тогава Кенет натисна бутона на таблото и платнения покрив, подпомогнат от удар с дланта над главата ми, започна своето движение, сгъвайки се най-после зад седалките.

Излязох от алеята на Керък Булевард и от Керък на Оушън. По Оушън беше около седем мили до Ласитър. Първите няколко мили никой от нас нямаше какво да каже. Слънцето бе страхотно. Изложи на показ бледите ми ръце, сини по пръстите от машинописната лента и с

изгризани нокти, но се насочи и установи красиво върху червената коса на Кенет, и това изглеждаше съвсем справедливо. Казах му:

— Бръкни в онова отделение там, Докторе. Ще намериш пакет цигари и банкнота от петдесет хиляди долара. Намислил съм да пратя Ласитър в колеж. Подай ми цигара.

Той подаде цигарите, казвайки:

— Винсънт, трябва да се ожениш за Хелън. Без майтап. Тя направо изперква, докато чака. Не е много умна или нещо подобно, но това е хубаво. Няма да се налага да спориш с нея прекалено много. И няма да нараняваш чувствата ѝ, когато си саркастичен. Аз я наблюдавам. Тя никога не знае за какво говориш. Ей богу, това е супер! И, ей богу, какви страхотни крака има.

— Защо, Докторе?

— Не. Не се шегувам, Винсънт. Трябва да се ожениш за нея. Играхме с нея веднъж на дама. Знаеш ли какво направи с цариците си?

— Какво направи с цариците си?

— Държа ги всичките на задния ред, за да не ѝ ги взема. Не искаше да ги използва изобщо. Ей богу, това е готин тип момиче, Винсънт! И спомняш ли си оня път, когато ѝ асистирах на голф? Знаеш ли какво прави?

— Ползва моите колчета. Не иска да ползва нейните си.

— Знаеш пета дупка. Където онова голямо дърво е точно преди да излезеш на тревата. Помоли ме да хвърля топката ѝ над онова старо дърво. Каза, че никога не може да го прехвърли. Ей богу, за такава момиче човек иска да се ожени, Винсънт! Не бива да я оставяш да се измъкне.

— Няма — беше сякаш говорех с мъж, два пъти по-възрастен от мен.

— Ще, ако позволиш на разказите ти да те убият. Не се притеснявай за тях толкова много. Всичко ще е наред. Ще бъдеш супер.

Движихме се напред, аз — много щастлив.

— Винсънт.

— Какво.

— Когато поглеждаш в люлката, дето държат Фийби, луд ли си по нея? Не ти ли се струва дори, че ти си тя?

— Да — казах. Слушайки го, знаех точно какво има предвид. —
Да.

— И по Холдън ли си луд също?

— Разбира се. Симпатяга.

— Не бъди толкова сдържан — каза Кенет.

— Добре.

— Казвай на всички, когато обичаш някого и колко — каза Кенет.

— Добре.

— Карай по-бързо, Винсънт — каза той. — Настъпи, наистина!

Дадох на колата всичкия бензин, който можеше да поеме, надувайки до около сто и двацет.

— Иххаа-а! — каза Кенет.

След само няколко минути бяхме в заведението на Ласитър. Беше извън натоварените часове и на паркинга имаше само една кола, Де Сото седан. Изглеждаше заключена и страхотна, но не потискаща, защото ние самите се чувствахме доста изискани. Седнахме на маса отвън, на защитената от вятъра тераса. На другия край на терасата дебел, плешив мъж с жълта блуза с къси ръкави седеше и ядеше стриди. Беше подпрял вестник на солницата. Изглеждаше много самотен и съвсем като собственик на страхотния, празен седан, пържещ се отвън на паркинга.

Докато аз накланях стола си назад, опитвайки се през бръмчация от мухи проход към бара да видя къде е Ласитър, дебелият заговори:

— Хей, откъде я взе тая червена коса?

Кенет се обърна да погледне към мъжа и каза:

— Един човек ми я даде по път.

Това почти го уби. Той беше плешив като круша.

— Един човек ти я даде по път, а? — каза той. — Мислиш ли, че ще може и мен да оправи?

— Разбира се — каза Кенет. — Обаче трябва да му покажеш синя карта. От минала година. Няма да приеме тазгодишна.

Това наистина го довърши.

— Трябва да му дам синя карта, а? — попита той, разтреперан.

— Да. Миналогодишна — му каза Кенет.

Дебелият разтърси глава, докато се връщаше обратно към вестника си, а след това поглеждаше към нашата маса често, сякаш нарочно беше преместил стола си.

Тъкмо когато ставах, Ласитър зави зад ъгъла на бара и ме видя. Той повдигна плътни вежди за поздрав и тръгна насреща. Беше опасен тип. Виждам го бях, късно нощем, да чупи празна бирена бутилка в барплота и държейки каквото е останало от гърлото, да излиза в тъмния, солен въздух да търси някакъв, когото просто подозирал, че може би краде красиви капачки за радиатори от колите на неговия паркинг. Сега, идвайки насам по коридора, не можа да изчака да ме попита:

— Водиш ли она твой умен, червенокос брат със себе си? — той не можеше да види къде е Кенет, докато не излезе на терасата. Аз му кимнах.

— Е! — каза той на Кенет. — Как я караш, хлапе? Не съм те виждал много наоколо това лято.

— Бях тук миналата седмица. Как я карате, г-н Ласитър? Пребивал ли сте някого напоследък?

Ласитър се изкиска с отворена уста.

— Какво да бъде, хлапе? Пушени миди? С много маслен сос?

Получавайки голямо кимване, той тръгна към кухнята, но спря и попита:

— Къде е брат ти? Малко откачения?

— Холдън — уточних аз. — На летен лагер е. Учи се да се оправя сам.

— Сериозно? — каза Ласитър заинтересуван.

— Той не е откачен — Кенет каза на Ласитър.

— Не е откачен ли? — каза Ласитър. — Ако не е откачен, какво е?

Кенет се изправи. Лицето му беше почти с цвета на косата му.

— Да се разкараме от тук, по дяволите! — ми каза Кенет. — Хайде!

— О-о, почакай малко, хлапе — каза бързо Ласитър. — Слушай, аз само се шегувам. Той не е откачен. Нямах предвид *това*. Просто е непослушен. Бъди добро хлапе. Не казвам, че е наистина *откачен*. Бъди добро хлапе. Нека да ти донеса малко хубави миди.

Със стиснати юмруци, Кенет ме погледна, но аз не му дадох никакъв знак, оставяйки решението на него. Той седна.

— Дръж се подходящо за възрастта си — каза той на Ласитър. — Не може да наричаш хората както ти падне.

— Не бъди груб с червенокосия, Ласитър! — извика дебелака от масата си.

Ласитър не му обърна никакво внимание — можеше да бъде *толкова* груб.

— Имам страхотни миди, хлапе — каза той на Кенет.

— Разбира се, г-н Ласитър.

Ласитър всъщност се спъна на единственото стъпало, водещо към коридора.

На тръгване казах на Ласитър, че мидите бяха страхотни, но той изглеждаше изпълнен със съмнения, докато Кенет не го потупа по гърба.

Качихме се обратно в колата и Кенет отвори вратичката на жабката, и удобно набута единия си крак в отвора. Подкарах нагоре по петте мили към Рийчмън Пойнт, защото почувствах, че и двамата искаме да отидем там.

Спрях колата на старото място и излязохме, и започнахме да прескачаме от камък на камък надолу към това, което Холдън наричаше по някаква негова си причина Скалата на Хитреца. Беше голяма и плоска на едно затичване и един подскок от океана. Кенет водеше, балансирайки, като държеше ръце настрани като въжеиграч. Моите крака бяха по-дълги и аз можех да премина от камък на камък с ръка в джоба на панталона. Освен това имах и няколко години преднина пред него.

И двамата седнахме на Скалата на Хитреца. Океанът бе тих и цветът му беше хубав, но имаше нещо, което не ми хареса в него. Почти в мига, когато забелязах, че има нещо, което не ми харесва, слънцето потъна под облак. Кенет ми каза нещо.

— Какво? — попитах.

— Забравих да ти кажа. Получих писмо от Холдън днес. Ще ти го прочета.

Той извади плик от джоба на късите си панталони. Аз гледах океана и слушах.

— Чуй това нещо в началото. Заглавието — каза Кенет и започна да чете писмото, което беше ето такава:

Лагер Добрапочивка за тъпаци
петък

Скъпи Кенет,

Това място смърди. Никога не съм виждал толкова много плъхове. Трябва да правиш неща от кожа и да ходиш на излети. Има състезание между червените и белите. На мен ми се падна да съм бял. Аз не съм скапан бял. Идвам си скоро в къщи и ще е супер с теб и Винсънт и с теб ще ядем миди. Те ядат рохки яйца тук през цялото време и дори не слагат млякото в хладилника, когато го пиеш.

Всички трябва да пеят песен в столовата. Тоя г-н Гроувър си мисли че е страхотен певец и се опита да ме изработи да пея с него снощи. Бих, само дето не го харесвам. Усмивва ти се но през цялото време е много подъл когато има сгода. Имам 18-те долара които майка ми даде и вероятно ще си бъда в къщи скоро може би събота или неделя ако този човек отиде до града както каза така че аз да мога да взема влак. Те сега са ме отстракирали за това че не пея в столовата с г-н Гроувър. Никой от тия плъхове не трябва да говори с мен. Един от тях е много приятно момче от Тенеси и е почти колкото Винсънт. Как е Винсънт. Кажи му, че ми липсва. Питай го дали някога е чел Коритяните. Коритяните е от библията и е много хубаво и красиво и Уеб Тейлър ми прочете малко от него. Плуването тук е много зле защото няма вълни дори и малки вълни. Какъв е смисъла без никакви вълни. Няма какво да те уплаши или обърне наобратно. Имат един сал и трябва да плуваш до него с другарче. Моето другарче е

Чарлс Мастърс. Той е плъх и през цялото време пее в столовата.

Той е в белия отбор и му е капитан. Той и г-н Гроувър са 2 от най-големите плъхове които съм срещал, също г-жа Гроувър. Тя се опитва да се прави на твоя майка и се усмихва през цялото време но е подла също като г-н Гроувър. Заклучват кутията за хляб през нощта никой да не може да си прави сандвичи и уволниха Джим и за всичко тук трябва да даваш по 5 цента или 10 цента а родителите на Роби Уилкокс не са му дали никакви пари. Ще си бъда вкъщи скоро сигорно неделя. Наистина ми липсваш Кенет също Винсънт също Фийби. Какъв цвят коса има сега Фийби. На бас че сигорно е червена.

Твой брат Холдън Колфийлд

Кенет сложи обратно писмото и плика в джоба си. Вдигна гладко червеникаво камъче и го огледа, обръщайки го, сякаш се надяваше да няма недостатъци в симетрията му; после каза повече на камъчето, отколкото на мен: „Той не може да прави никакви компромиси.“ Погледна ме огорчено:

— Той е само едно малко момче и не може да прави никакви компромиси. Ако не харесва г-н Гроувър, не може да пее в столовата, дори когато знае, че ако пее, всички ще го оставят на мира. Какво ще стане с него Винсънт?

— Предполагам, че трябва да се научи да прави компромиси — казах аз, но не го вярвах и Кенет го знаеше.

Кенет набута гладкото камъче в джоба за монети на шортите си и погледна към океана с отворена уста.

— Знаеш ли какво? — каза. — Ако се случи да умра или нещо подобно, знаеш ли какво бих направил?

Не ме изчака да кажа каквото и да е.

— Бих се навъртал наоколо — каза. — Бих се навъртал наоколо известно време.

Лицето му стана триумфално — по начина, по който лицето на Кенет ставаше триумфално без всякакъв намек, че е разгромил или надиграл някого. Сега вече океанът беше ужасен. Беше пълен с топки за боулинг.

Кенет се изправи на Скалата на Хитреца. Изглеждаше много щастлив за нещо. По начина, по който стана, можех да кажа, че е в настроение да поплува. Аз не исках да влиза да плува при всичките тези топки за боулинг.

Изрита обувките и чорапите си.

— Хайде да влизаме — каза.

— С тия къси панталони ли ще влезеш? — го попитах. — Ще ти е студено на връщане. Слънцето се скрива.

— Имам друг чифт под седалката на колата. Хайде. Да влизаме!

— Ще се схванеш от мидите.

— Изядох само три.

— Не, недей... — започнах да го спирам. Но той си сваляше фланелката и не ме чу.

— Какво? — каза, когато лицето му беше отвън.

— Нищо. Не стой дълго.

— Няма ли да дойдеш.

— Не. Нямам шапка — стори му се много смешно и ме прасна по гърба.

— О-оо. Хайде, Винсът.

— Ти върви. Аз не мога да понасям океана днес. Пълен е с топки за боулинг.

Той не ме чу. Затича се надолу по плажа. Исках да го хвана, да го издърпам обратно и да отпътуваме бързо.

Когато свърши да си играе във водата излезе сам, без аз да мога да забележа нищо. Излезе извън дълбоката до глезен, плискаща се част на водата; дори мина бързо през, и подмина, сухата, с бледи следи от стъпки част, без аз да мога да забележа нищо, освен че главата му беше надолу. Тогава, когато едва достигна меката част на плажа, океанът хвърли последната си топка за боулинг по него. Изкресях името му с всичка сила и затичах като луд към мястото. Без дори да го поглеждам, го вдигнах; носейки го, тичах с разтреперани крака към колата. Сложих го на седалката и карах първата миля и нещо на ръчна спирачка; после настъпих до дупка.

Видях Холдън на верандата преди той да види мен или каквото и да било. Куфарът беше до стола му и си бъркаше в носа докато не видя. Когато видя, изкрещя името на Кенет.

— Кажи на Мери да извика доктор — казах, останал без дъх. — Номерът е на това до телефона. С червен молив.

Холдън изкрещя името на Кенет отново. Той протегна нечистоплътно изглеждащата си ръка и избърса, почти с удар, малко пясък от носа на Кенет.

— Бързо, Холдън, по дяволите! — казах аз, носейки Кенет покрай него. Усетих Холдън да тича през къщата за Мери.

След няколко минути, дори преди доктора да е дошъл, майка ми и баща ми паркираха в алеята. Гуиър, който играеше главната младежка роля в представлението, беше с тях. Дадох знак на майка от прозореца на стаята на Кенет и тя като момиче затича към къщата. Говорих с нея минута в стаята; после слязох долу, разминавайки се с баща ми на стъпалата.

По-късно, когато докторът и майка ми, и баща ми бяха всички горе в стаята на Кенет, Холдън и аз чакахме на верандата. Гуиър, професионалният младеж, остана също по някаква причина. Най-накрая ми каза тихо:

— Предполагам, трябва да вървя.

— Добре — казах неопределено. Не исках никакви актьори наоколо.

— Ако има нещо...

— Върви си вкъщи вече, приятелче — каза Холдън.

Гуиър му се усмихна тъжно и започна да се изнизва. Изглежда не беше доволен от оттеглянето си. Беше също и любопитен след краткия си разговор с Мери, прислужницата.

— Какво е — сърцето ли? Той е само дете, нали?

— Да.

— Върви си вкъщи. Става ли?

По-късно направо исках да се изсмея. Казах на Холдън, че океанът беше пълен с топки за боулинг и малкия глупак кимна, и каза:

— Да, Винсънт — сякаш знаеше за какво говоря.

Той умря в осем и десет онази вечер.

Може би това, че написах всичко, ще го изведе оттук. Беше в Италия с Холдън, а беше във Франция, Белгия, Люксембург и част от Германия с мен. Не издържам. Не трябва да се навърта наоколо по това време.

---

[1] Robert Browning, *Prospice* — Б.пр. ↑

[2] Henry James, *The Turn of the Screw* — Б.пр. ↑

ТЪЖНА МЕЛОДИЯ ИСТОРИЯТА НА ЛАЙДА ЛУИЙЗ, КОЯТО ПЕЕШЕ БЛУС ТАКА, КАКТО НИКОЙ НИКОГА НЕ ГО Е ПЯЛ ПРЕДИ ИЛИ СЛЕД ТОВА

В средата на зимата на 1944-а ме возеха отзад в претъпкан войнишки камион, пътуващ от Люксембург за фронта в Халцхофен, Германия — разстояние от четири спукани гуми, три (докладвани) случая на замръзнали ходила и поне един случай на начална фаза на пневмония.

Четирийсет и няколкото мъже, натъпкани в камиона, бяха почти само пехотински попълнения. Много от тях току-що излезли от болници в Англия, където бяха лекувани от наранявания, получени порано през войната. Привидно възстановени, те бяха на път да се присъединят към пехотните роти в една армейска дивизия, която, случи се, така че знаех, бе командвана от бригаден генерал, който рядко се качваше в командната си кола без Люгер и фотограф, един от всяка страна; боец притежаващ рядката дарба, когато е превъзхождан по численост или обграден от врага, да му пише остри, лесни за цитиране, кратки, пращащи го по дяволите бележки. Пътувах часове и часове без да поглеждам когото и да е в камиона право в очите.

През светлата част от деня мъжете правеха голямо усилие да потиснат или отклонят своето нетърпение да се пробват отново срещу врага. Скандиращи групи бяха формирани в двата края на камиона. Любими държавници бяха обстойно обсъждани. Песни се запяваха — надъхани, военни песни, главно композирани от патриотично настроени автори от Бродуей, които чрез някакво меланхолично, вероятно причинило им завинаги огорчение, завъртане на колелото на съдбата, бяха определени за негодни да заемат полагащото им се място на фронта. Накратко, камионът направо се тресеше от закачки и

мелодии, докато нощта рязко не се спуснеше и не се закачваха затъмняващите пердета. Тогава всички мъже изглежда заспиваха или замръзваха до смърт, с изключение на разказвача на последващата история и мен. Той имаше цигари, а аз — уши.

Ето всичко, което знам за човека, който ми разказа историята:

Първото му име беше Ръдфорд. Имаше много лек южняшки акцент и хронична окопна кашлица. Линиите и червеният кръст на капитан-медик бяха нарисувани, според модата, с боя на каската му.

Това е всичко, което знам за него извън това, което естествено се споменава в историята. Така че, моля, не ми пишете за допълнителна информация — дори не знам дали човекът е жив днес. Тази молба се отнася специално към читателите, които може рано или късно да си помислят, че тази история е удар по една част от тази държава.

Тя не е удар по никого и по нищо. Просто малка история за ябълковия пай на мама, леденостудената бира, Бруклин Доджърс, Театъра във въздуха — накратко, нещата за които воювахме. Не може да я пропуснете, наистина.

Ръдфорд идваше от място наречено Ейджърсбърг, Тенеси. Той каза, че е на около час с кола от Мемфис. Звучеше ми като доста малко градче. Особено по една причина — имало улица, наречена Мис Пакърс Стрийт. Госпожица Пакърс била учителка в училището на Ейджърсбърг, която по време на Гражданската война дала няколко изстрела напосоки срещу преминаващите Юнионистки войници от прозореца на директорския кабинет. Никакво размахване на знамена в стил Барбара Фричи за госпожица Пакърс. Тя просто се прицелила и това е, сваляйки пет от момчетата в синьо, преди някой да успее да стигне до нея с брадва. Тогава била на деветнайсет.

Бащата на Ръдфорд по произход бил от Бостън, търговски агент на компания за пишещи машини от Бостън. По време на командировка в Ейджърсбърг, точно преди Първата световна война, той срещнал — и след две седмици се оженил за — добре подсигурено местно момиче. Той никога не се върнал в централния офис, нито в Бостън, очевидно задрасквайки и двете без капка съжаление. Бил е интересен тип. По-малко от час след като жена му умряла при раждането на Ръдфорд, той се качил на трамвая, отиващ в покрайнините на Ейджърсбърг и купил западаща, но с добра репутация издателска къща. Шест месеца по-късно той публикувал книга, която бил написал сам, озаглавена

„Гражданско поведение за американци“. Тя била последвана, в продължение на период от няколко години, от изключително успешна серия свръхнечетивни учебници, известни — твърде широко, дори и днес — като *Интелигентна серия за Прогресивните ученици в гимназиите на Америка*. Със сигурност знам, че неговата „Наука за американци“ навести държавните гимназии във Филадельфия около 1932-а. Учебникът беше пълен с неразбираеми малки диаграми с прости опорни точки.

Животът на Ръдфорд като дете бил уникален. Баща му очевидно ненавиждал хора, които са чели само неговите книги. Той постоянно изпитвал момчето, дори по време на сезона за игра на топчета. Задържал го на стълбището, докато не изрецитира определението за хромозома. Давал му чинията с вечеря, при условие че изреди имената на планетите по ред на тяхната големина. Давал на сина си седмичните десет цента в замяна на датата на раждането, смъртта или поражението на някоя историческа личност. Накратко, на единайсетгодишна възраст Ръдфорд знаел толкова в академичната област, колкото средностатистическия гимназист. А извън учебното съдържание — повече. Средностатистическият гимназист не знае как да спи на пода на мазе без да използва възглавница или одеяло. Имало, обаче, и две бележки под линия в детството на Ръдфорд. Те не били от книгите на баща му, но били достатъчно близки, за да придадат малко допълнителен смисъл в случай на необходимост. Едната била мъж на име Черния Чарлз, а другата — малко момиче на име Пеги Мур.

Пеги била в класа на Ръдфорд. Повече от година обаче той не я бил забелязал извън това, че обикновено била първата, която отпада на състезанията по правопис. Той не започнал да оценява истинската стойност на Пеги, докато един ден не я видял, през пътеката между чиновете, да слага дъвката си в трапчинката на врата си. Това направило силно впечатление на Ръдфорд като нещо много привлекателно по принцип... дори и извършено от момиче. Навеждайки се под нейния чин, преструвайки се, че е изпуснал нещо на пода, той прошепнал на Пеги: „Хей! Това дете си залепи дъвката?“ Разтваряйки устни, младата дама, с дъвка на врата, кимнала. Била поласкана. За пръв път Ръдфорд говорел с нея извън учебните задължения.

Ръдфорд продължил да търси по пода несъществуващата гума.

— Слушай. Искаш ли да те запозная с един приятел след училище?

Пеги сложила ръка пред устата си и се престорила, че кашля:

— Кой? — попитала.

— Черния Чарлз.

— Кой е той?

— Един човек. Свири на пиано на Уилард Стрийт. Приятел ми е.

— Не ми е позволено да ходя на Уилард Стрийт.

— О!

— Кога ще ходиш?

— Веднага щом тя ни пусне. Няма да ни задържи днес. Писнало й е... Окей?

— Окей.

Този следобед двете деца отишли до Уилард Стрийт и Пеги се срещнала с Черния Чарлз, а Черния Чарлз се срещнал с Пеги.

Кафенето на Черния Чарлз било дупка в стената — заведение за хамбургери — грозна гледка на улица, редовно разрушавана на хартия на почти всяко заседание на Градския съвет. То било вероятно архетипът на всички заведения, определяни от родителите — обикновено през страничния прозорец на семейната кола — като нехигиенично изглеждащи. Накратко, било супер да се ходи там. Още повече, много съмнително е дали някой от младите клиенти на Черния Чарлз изобщо някога се е разболял от вкусните, мазни хамбургери, които той сервирал. Както и да е, почти никой не ходел там, за да яде. Естествено след като си там, ядеш, но това не била причината да отидеш.

Причината да отидеш била, че Черния Чарлз свирел на пиано като някой от Мемфис. Може би дори по-добре. Той свирел динамично или тъжно и винаги бил на пианото, когато влезеш, и винаги бил там, когато трябвало да си тръгваш. Но не само това. (Все пак логично било, че след като е чудесен пианист, Черния Чарлз е и чудесно неуморен.) Но имало и още нещо — нещо, което малко бели музиканти имат. Той бил внимателен и обръщал внимание, когато млади хора отивали до пианото да го помолят да изпълни нещо или просто да поговорят с него. Гледал те. Слушал.

Докато Ръдфорд не започнал да води Пеги със себе си, той бил вероятно най-младият редовен посетител на кафенето на Черния

Чарлз. Повече от две години той ходел там самичък следобед, два или три пъти седмично, но никога вечер, поради сериозната причина, че не му било позволено да излиза вечер. Той пропускал шума, дима и подскачането, типични за заведението на Черния Чарлз след стъмване, но пък получавал в замяна следобеди, също толкова или дори пожелани. Той имал привилегията да слуша Чарлз да изпълнява най-добрите парчета без прекъсване. Всичко, което трябвало да направи, за да получи желаното, било да събуди музиканта. Там била и уловката. Черния Чарлз спял следобед, а той спял като мъртвец.

Ръдфорд открил, че минаването по Уилард Стрийт, за да чуеш как Черния Чарлз свири, било още по-хубаво заедно с Пеги. Тя била не само някой, с когото може добре да се седи на пода, но също била някой, с когото може добре да се слуша. Ръдфорд харесвал начина, по който придърпвала своите хубави, обикновено покрити с белези, крака и сключвала пръсти около глезените си. Харесвал как, докато Чарлз свири, тя пристиска устата си силно в коленете, оставяйки отпечатъци от зъби. И как вървяла към къщи след това: без да говори, само от време на време, подритвайки камък или консервена кутия, или замислено разкъсвайки на две с тока си фас от пура. Просто била на място, макар разбира се Ръдфорд да не ѝ го казвал. Имала обезпокоителната склонност да става любвеобилна с или без провокация.

Трябвало да ѝ се признае обаче, дори се научила как да събужда Черния Чарлз.

Един следобед към три и трийсет, когато двете деца тъкмо били влезли, Пеги казала:

— Може ли аз да го събудя този път? А, Ръдфорд?

— Става. Давай. Ако можеш.

Черния Чарлз спял напълно облечен, с изключение на обувките, на неравно, мизерно изглеждащо канапе на няколко маси разстояние от любимото си пиано.

Пеги подходила към проблема академично.

— Е, хайде давай. Направи го — казал Ръдфорд.

— Почвам, почвам. Остави ме.

Ръдфорд я наблюдавал малко високомерно:

— Не-е-е. Не може просто да го ръчкаш и да си мислиш, че ще го събудиш. Виждала си ме — казал той. — Трябва наистина да се засилиш. Прасни го точно под бъбреците. Виждала си ме.

— Тук ли? — каза Пеги. Държала пръст точно върху малкото островче от нерви, обозначено от пресечната точка на лилавите тиранти на гърба на Чарлз.

— Давай!

Пеги се засилила и ударила.

Черния Чарлз се размърдал леко, но продължил да спи без дори сериозно да промени позата си.

— Не уцели. Трябва да го праснеш по-силно и без това.

Кандидатката опитала да направи по-забележително оръжие от дясната си ръка. Тя поставила палеца си между показалеца и средния си пръст и го заразглеждала с възхита.

— Така ще си счупиш палеца. Извади палеца от...

— О-о, я млъкни — каза Пеги и отпрала един с всичка сила.

Проработило. Черния Чарлз издал ужасен писък и подскочил два фута в застоялия въздух на кафенето. Щом паднал обратно, Пеги изказала желание:

— Чарлз, би ли изсвирил *Лейди, Лейди* за мен, моля?

Чарлз се почесал по главата, спуснал огромните си, обути в чорапи ходила на посипания с фасове под и присвил очи.

— Ти ли си, Марга-рийт?

— Да. Тъкмо дойдохме. Целия клас ни задържаха — обяснила тя. — Би ли изсвирил *Лейди, Лейди*, Чарлз?

— Лятната ваканция почва в понеделник — ентузиазирано вметнал Ръдфорд. — Ще можем да идваме всеки следобед.

— Оле, оле! Не е ли чудесно! — казал Чарлз и наистина го мислел. Изправил се на крака — истински гигант — влачейки като ремарке махмурлук от джин. Започнал да се движи горе-долу в посока към пианото.

— Също така ще идваме и по-рано — обеща Пеги.

— Не е ли чудесно! — отговорил Чарлз.

— Насам, Чарлз — казал Ръдфорд. — Отиваш право към женската тоалетна.

— Май още спи. Прасни го само веднъж, Ръдфорд...

Изглежда е било хубаво лято — дните, изпълнени с пианото на Чарлз — но не мога да кажа със сигурност. Ръдфорд ми разказа история, не автобиографията си.

След това той ми разказа за един ден през ноември. Все още било по времето на Куулидж, но не знам точно коя година. Не мисля, че онези години се различаваха една от друга и без това.

Било следобед. Половин час след като учениците от началното училище на Ейджърсбърг блъскайки, ръгайки и натискайки се, се били измъкнали от там, Ръдфорд и Пеги седели високо в гредите на строежа на нова къща, на Мис Пакърс Стрийт. Не се виждал никакъв дърводелец наоколо. Най-високата, най-тясната, най-слабата греда в къщата била тяхна — да я възсядат без каквито и да е досадни забележки.

Седейки с удоволствие етаж над земята, те говорили за нещата, които имат значение: миризмата на бензин, ушите на Робърт Хамилтън, зъбите на Алис Колдуел, колко големи камъни е окей да се хвърлят по хора, Милтън Силс, как да изпусках цигарен дим през носа си, господа и дами, които имаха лош дъх, най-подходящият размер нож, с който да се убиват хора.

Разменили си и планове за бъдещето. Пеги решила, че когато порасне, ще бъде медицинска сестра на фронта. Също и киноактриса. Също и пианист. Също и измамник — такъв, който отмъква много диаманти и какво ли не, но дава част от тях на бедните; на много бедните. Ръдфорд казал, че той само иска да бъде пианист. В свободното си време, може би, би бил и автомобилен състезател — още тогава имал доста хубав чифт очила.

Последвало съревнование по плюене, като в най-разгорещения момент губещата страна изпуснала ценна кутийка за пудра без огледало от джоба на жилетката си. Тя започнала да се спуска надолу, но изгубила баланс и паднала четвърт етаж. Паднала с ужасно тупване на новия бял под от борова дървесина.

— Окей ли си? — попитал придружителят ѝ без да се помръдне от гредите.

— Главата ми, Ръдфорд. Умирам!

— Не-е, нищо ти няма.

— Има ми. Ела да видиш.

— Няма да слизам чак до долу, за да гледам.

— Моля — настояла дамата.

Мърморейки дребни цинични наблюдения за хора, които не внимават къде вървят, Ръдфорд се смъкнал надолу.

Той побутнал един-два кичура от прекрасната ирландскочерна коса на пациента.

— Къде боли — поискал да знае.

— Навсякъде...

— Е, аз не виждам нищо. Изобщо няма контузии.

— Няма какво?

— Контузии. Кръв или друго. Няма дори никакво подуване — преглеждащия се дръпнал назад изпълнен с подозрения. — Дори не мисля, че си паднала на главата си.

— Паднах. Продължавай да търсиш... Ето там. Точно където ти е ръката...

— Не виждам нищо. Качвам се обратно.

— Чакай! — казала Пеги. — Целуни го първо. Тук. Точно тук.

— Няма да те целувам по кратуната. За к'ъв ме мислиш?

— Моля! Точно тук — Пеги посочила бузата си.

Отегчен и невъобразимо човеколюбив, Ръдфорд го направил.

Последвало доста подмолно съобщение:

— Сега сме сгодени.

— Без майтап!... Тръгвам си. Отивам долу при стария Чарлз.

— Не можеш. Той каза да не ходим днес. Каза, че ще има гости днес.

— Няма да му пука. Както и да е, няма да стоя тук с теб. Не можеш да плюеш. Не можеш даже да стоиш кротко на едно място. А когато изпитам съчувствие към тебе или каквото и да е, се опитваш да се лигавиш.

— Не се лигавя много често.

— Чао — казал Ръдфорд.

— Ще дойда с теб!

Те напуснали приятно ухаещата празна къща и тръгнали по следобедните есенни улици към кафенето на Черния Чарлз. На Спръс Стрийт спрели за петнайсет минути да погледат двама разгневени пожарникари, които се опитвали да свалят млада котка от дърво. Жена

в японско кимоно управлявала операцията с неприятен, натрапчив глас. Двете деца я слушали, наблюдавали пожарникарите и беззвучно подкрепяли котката. Тя не ги разочаровала... Неочаквано скочила от високия клон, приземявайки се на каската на единия пожарникар и отгласвайки се като от трамплин, прелетяла в миг на съседното дърво. Ръдфорд и Пеги продължили, замислени и променени завинаги. Следобедът от сега нататък завинаги съдържал едно златночервено дърво, една каска на пожарникар и една котка, която наистина знаела как да скача.

— Ще позвъним на звънеца като стигнем. Няма направо да влизаме — казал Ръдфорд.

— Окей.

Когато Ръдфорд позвънил, Черния Чарлз лично, не само буден, но и избръснат, отворил вратата. Пеги веднага му докладвала:

— Ти каза да не идваме днес, но Ръдфорд искаше.

— Влизайте — Черния Чарлз ги поканил сърдечно. Не им бил сърдит.

Ръдфорд и Пеги го последвали внимателно, оглеждайки се за госта.

— Детето на сестра ми е тук — казал Черния Чарлз. — Тя и майка ѝ току-що дойдоха от страната на алигаторите.

— Свири ли на пиано? — попитал Ръдфорд.

— Тя е певица, момко. Тя е певица.

— Защо щорите са спуснати? — попитала Пеги. — Защо не си ги вдигнал, Чарлз?

— Готвех в кухнята. Вие деца, може да ми помогнете да ги вдигна — казал Черния Чарлз и отишъл в кухнята.

Всяко от децата поело по една страна от стаята и започнало да пуска светлина. И двете започнали да се чувстват по-спокойни. Неудобството от гостите било приключило. Ако имало някой чужденец, някой нечленуващ в клуба, който се навърта при Черния Чарлз, това било само детето на сестра му — на практика никой.

Но Ръдфорд, минавайки от страната на пианото, изведнъж замръзнал. Някой седял зад пианото и го гледал. Той изпуснал въжето на щорите и те рязко се навили нагоре; въжето шумно тракало известно време, после спряло.

— „И бог казал: Да бъде светлина“ — казало порасналото момиче, черно колкото Чарлз, което седяло на мястото на Чарлз зад пианото. — Да — добавила тя спокойно.

Носела жълта рокля и имала жълта панделка в косата. Слънчевата светлина, пусната от Ръдфорд, паднала на лявата ѝ ръка; с нея тя почуквала нещо бавно и лично по дървесината на пианото на Чарлз. В другата ѝ ръка, между дълги, елегантни пръсти, държала горящ остатък от цигара. Не била хубаво момиче.

— Аз тъкмо вдигах щорите — най-накрая казал Ръдфорд.

— Виждам — казало момичето. — Добре правиш — тя се усмихнала, докато го казвала.

Пеги се била приближила.

— Здравсти — казала тя и сложила ръце зад гърба си.

— Здравсти и на теб — казало момичето. Кракът ѝ също тактувал, забелязал Ръдфорд.

— Ние често идваме тук — казала Пеги. — Ние сме най-добрите приятели на Чарлз.

— Е-е, не е ли това чудесна новина! — казало момичето, намигайки на Ръдфорд.

Черния Чарлз дошъл от кухнята, бършейки в кърпа своите огромни, стройни ръце.

— Лайда Луийз — казал той, — тези тук са мои приятели, господин Ръдфорд и госпожица Марга-рийт — той се обърнал към децата. — Това тук е детето на сестра ми, госпожица Лайда Луийз Джоунс.

— Срецали сме се — казала племенницата му. — Всички бяхме при Лорд Плъшботъм преди две седмици — тя посочила Ръдфорд. — Той и аз играхме маджонг на пиацата.

— К'во ще кажеш да изпееш нещо за тия тук деца? — предложил Черния Чарлз.

Лайда Луийз пропуснала да отговори. Тя гледала в Пеги.

— Ти и той гаджета ли сте? — я попитала.

Ръдфорд бързо казал: „Не“.

— Да — казала Пеги.

— Защо харесваш това момче, а? — Лайда Луийз попитала Пеги.

— Не знам — казала Пеги. — Харесва ми начинът, по който стои пред черната дъска.

Ръдфорд сметнал забележката за отвратителна, но елегичния поглед на Лайда Луийз я поел и отнесъл настрана. Тя каза на Черния Чарлз:

— Чичо, чу ли какво тук каза Марга-рийт?

— Не. Какво каза? — попитал Черния Чарлз. Той бил вдигнал капака на пианото и търсел нещо из струните — вероятно угарка от цигара или капачка от бутилка кетчуп.

— Тя казва, че харесва това момче заради това как стои пред черната дъска.

— Верно? — казал Черния Чарлз, измъквайки глава от пианото. — Изпей нещо за тия тук деца, Лайда Луийз — казал той.

— Окей, те коя песен обичат?... Кой ми открадна цигарите? Точно тук бяха, отстрани.

— Твърде много пушиш. Всичко правиш твърде много. Пей — казал чичо й. Седнал зад пианото си. — Изпей *Никой добър наоколо*.

— Това не е песен за дечица.

— Тия тук дечица обичат такава песен, ама наистина.

— Окей — каза Лайда Луийз. Изправила се, близо до пианото. Била много високо момиче. Ръдфорд и Пеги вече седели на пода и трябвало да гледат много нагоре.

— В каква тоналност я искаш?

Лайда Луийз свила рамене.

— До, ре, ми, фа, сол, ла, си — каза тя и намигна на децата. — На кой му пука? Дай ми зелена. Да ми отива на обувките.

Черния Чарлз изсвирил акорд, а гласът на племенницата му се плъзнал вътре в него. Тя изпяла *Никой добър наоколо*. Когато свършила, Ръдфорд имал тръпки от врата до кръста. Юмрука на Пеги бил в джоба на палтото му. Не го бил усетил кога се вмъква и не я накарал да го извади.

Сега, години по-късно, Ръдфорд полагаше голямо усилие да ми обясни, че гласа на Лайда Луийз не може да бъде описан, докато не му казах, че всъщност имам почти всичките й плочи и знам какво има предвид. Всъщност напротив, приличен опит да се опише гласа на Лайда Луийз може да бъде направен. Тя имаше мощен, мек глас. Всяка нота, която изпълняваше, беше взривявана поотделно. Разбиваше те

нежно на парчета. Казвайки, че гласът ѝ не може да бъде описан, Ръдфорд вероятно имаше предвид, че не би могъл да бъде класифициран. И това е вярно.

След като свършила с *Никой добър наоколо*, Лайда Луийз се навела и измъкнала цигарите си изпод стола на чичо си.

— Ето къде сте били! — им каза тя и запалила една.

Двете деца не можели да откъснат очи от нея.

Черния Чарлз се изправил.

— Имам ребърца — обявил той. — Кой иска?

През седмицата около Коледа Лайда Луийз започнала да пее вечер в кафето на чичо си Чарлз. Ръдфорд и Пеги, и двамата получили разрешение вечерта на премиерата ѝ, да посетят лекция по хигиена в училище. Така че били там. Черния Чарлз им дал масата до самото пиано и сложил две бутилки сарсапарила на нея, но и двамата били твърде развълнувани, за да пият. Пеги неспокойно почуквала отвора на бутилката върху предните си зъби, Ръдфорд дори не докоснал своята. Някои от гимназистите и студентите в тълпата сметнали, че децата са сладки. Грижели се за тях.

Около девет часа, когато било претърпкано, Черния Чарлз неочаквано се изправил от пианото и вдигнал ръка. Жестът обаче нямал въздействие върху шумната, дошла си вкъщи за Коледа, тълпа, така че Пеги се извъртяла в стола си и, никога дама, изкрещяла към тях: „Пазете тишина!“, и накрая помещението утихнало. Анонсът на Чарлз бил съвсем директен: „Тая вечер, тук е детето на сестра ми, Лайда Луийз и тя ще пее за вас.“ После той седнал, а Лайда Луийз излязла в жълтата си рокля и отишла до пианото на чичо си. Посетителите изръкопляскали учтиво, но очевидно не очаквали нищо особено. Лайда Луийз се навела над масата на Ръдфорд и Пеги, щракнала с пръсти до ухото на Ръдфорд и попитала:

— *Никой добър наоколо?*

И двамата отговорили „Да!“.

Лайда Луийз я изпяла и това просто обърнало мястото наопаки. Пеги започнала да плаче толкова силно, че когато Ръдфорд я попитал „Какво има?“ и тя хлипайки отговорила „Не знам“, той, самият в транс, изведнъж я уверил „Много те обичам, Пеги!“, което накарало

детето да се разплаче така неконтролируемо, че трябвало да я заведе в къщи.

Лайда Луийз пяла всяка вечер в „Черния Чарлз“ около шест месеца. След това, неизбежно, Луис Харълд Медоус я чул и я взел в Мемфис със себе си. Тя заминала без да бъде видимо ентузиазизирана от Огромната Възможност. Заминала без да бъде видимо впечатлена от свещените думи „Бийл Стрийт“. Но заминала. Според Ръдфорд, тя заминала, защото търсела някого или защото искала някой да я намери. Това ми звучи много разумно.

Но докато Ейджърсбърг можел да я задържи, тя била боготворена, обичана от младите хора там. Те знаели, повечето от тях, точно колко добра е, а тези, които не знаели, се престрували, че знаят. Те водели приятелите си у дома за уикенда, за да я видят. Тези, които пишели за нея есета в колежа, я обожествявали с величествена проза. Други ставали надменни или надути, когато чужденци насочвали разговора в спалното помещение към Вайълет Хенри или Присила Джордън, блус певици, които разбиваха други в Харлем или Ню Орлийнс, или Чикаго. Ако нямаш Лайда Луийз там, където живееш, все едно нямаш никого. Освен това си безкрайно отегчителен.

В отговор на всичката тази любов и обожествяване, Лайда Луийз била много, много добра с децата от Ейджърсбърг. Без значение какво я помолели да изпее или колко пъти искали да го изпее, тя им подарявала цялата си усмивка и всичко, на което е способна, казвала „Хубаво парче“ и им го давала.

Една много интересна събота вечер, колежанин в смокинг — някой казал, че е гостуващ студент от Йейл — отишъл доста наперено до пианото и попитал Лайда Луийз:

— Знаеш ли случайно *Бавен влак за Джаксънвил*?

Лайда Луийз погледнала момчето бързо, после внимателно и отговорила:

— Къде си чул тази песен, момче?

Момчето, което се предполага, че било гостуващ човек от Йейл, казало:

— Един човек в Ню Йорк ми я изпя.

Лайда Луийз го попитала:

— Цветнокож мъж?

Момчето кимнало нетърпеливо.

Лайда Луийз го попитала:

— Да се казва Ендикот Уилсън? Знаеш ли?

Момчето отговорило:

— Не знам. Дребен човек. С мустаци.

Лайда Луийз кимнала.

— И сега е в Ню Йорк? — попитала.

Момчето отговорило:

— Не знам дали сега е там. Предполагам... Какво ще кажеш да я изпееш, ако я знаеш?

Лайда Луийз кимнала и сама седнала зад пианото. Свирила и изпяла *Бавен влак за Джаксънвил*.

Според тези, които я чули, парчето било много добро, оригинално поне като мелодия, за мъж, споходен от нещастieto да има неправилния цвят червило на яката си. Изляла я веднъж и, доколкото Ръдфорд и аз знаем, никога повече. Нито парчето е записвано от когото и да било, доколкото знаем.

Тук навлизаме малко в историята на джаза. Лайда Луийз пяла в прочутия Джаз Емпориум на Луис Харълд Медоус на Бийл Стрийт в Мемфис непълни четири месеца. (Започнала там през май 1927-а и напуснала през септември същата година.) Но времето, или липсата му, зависи изцяло от това, кой го използва. Лайда Луийз не пеела на Бийл Стрийт от повече от две седмици, а зрителите вече се редели на опашка пред заведението на Медоус час преди Лайда Луийз да излезе на сцената. Звукозаписните компании я нападнали почти моментално. Месец след като се появила на Бийл Стрийт тя била записала осемнайсет парчета, включително *Град на усмивки*, *Блус за кафяво момиче*, *Момче в дъждовен ден*, *Никой добър наоколо* и *Сякаш у дома*.

Всеки, който имал нещо общо с джаза — в буквалния смисъл — успял да я чуе, докато тя била там. Ръсел Хоптън, Джон Реймънд Джуъл, Изи Фийлд, Луис Армстронг, Мъч Макнийл, Фреди Дженкс, Джак Тийгардън, Бърни и Морти Голд, Уили Факс, Гудман, Байдърбек, Джонсън, Ърл Слейгъл — всички. Една събота голям седан от Чикаго спрял пред заведението на Медоус. Измежду тези, които се исипали

от него, били Джо и Сони Вариони. Те не се върнали с останалите следващата сутрин. Останали в Пийбоди две нощи, пишейки песен. Преди да се върнат в Чикаго, подарили на Лайда Луийз *Сълзливата Пеги*. Била история за сантиментално малко момиче, което се влюбва в малко момче стоящо пред черната дъска в училище. (Не може да си купите *Сълзливата Пеги* днес на никаква цена. Другата страна на плочата се оказала дефектна и компанията произвела съвсем малко копия.)

Никой не знаел със сигурност защо Лайда Луийз напуснала работата при Медоус и Мемфис. Ръдфорд и някои други предполагали, че напускането ѝ имало нещо — или всичко — общо с инцидента на ъгъла на Бийл Стрийт.

Около обяд в деня, когато напуснала Медоус, Лайда Луийз била видяна да разговаря на улицата със сравнително дребен, добре облечен цветнокож мъж. Който и да бил той, тя внезапно го ударила право в лицето с ръчната си чанта. След това изтичала в заведението на Медоус, прелетяла покрай екипа от сервитьори и момчетата от оркестъра и затръшнала вратата на гримьорната след себе си. След час багажът ѝ бил опакован и била готова за тръгване.

Върнала се в Ейджърсбърг. Не се появила с нов лъскав гардероб и тя и майка ѝ не се преместили в по-голям и по-хубав апартамент. Просто се върнала. Следобеда, когато пристигнала, написала бележка на Ръдфорд и Пеги. Вероятно под влияние на казаното от Черния Чарлз — както всички останали в Ейджърсбърг, той бил в ужас от бащата на Ръдфорд — тя изпратила бележката до къщата на Пеги. Гласяла следното:

Скъпи котенца,
Върнах се и имам някои много хубави нови песни за вас, така че елате тук бързо да ме видите.

Искрено ваша,
(Госпожица) Лайда Луийз Джоунс

Същия септември, когато Лайда Луийз се върнала в Ейджърсбърг, Ръдфорд бил изпратен в пансион. Преди да замине, Черния Чарлз, Лайда Луийз, майката на Лайда Луийз и Пеги, организирали в негова чест прощален пикник.

Ръдфорд отишъл да вземе Пеги около единайсет една събота сутрин. Те се качили в очуканата стара кола на Черния Чарлз и той ги откарал до място, наречено Тъкет Крийк. Черния Чарлз, с очарователен нож, разрязал канапа на всички великолепно изглеждащи кутии. Пеги била специалист по студени ребърца. Ръдфорд бил по-скоро любител на панирано пиле. Лайда Луийз била от тези хора, които отхапват два пъти от бутчето и после запалват цигара. Децата яли докато мравките налазили навсякъде. Тогава Черния Чарлз, запазвайки последно ребърце за Пеги и последно крилце за Ръдфорд, прилежно завързал всички кутии.

Госпожа Джоунс се опънала на тревата и заспала. Черния Чарлз и Лайда Луийз започнали да играят на казино. Пеги носела със себе си снимки на хора като Ричард Бартелмес и Ричард Дикс, и Реджиналд Дени. Тя ги подпряла на дърво и ги гледала собственически на ярката светлина.

Ръдфорд лежал по гръб в тревата и гледал огромни памучни облаци да се плъзгат по небето. Затварял очи, когато слънцето се скривало зад облак за миг, отварял ги, щом слънцето се завръщало алено върху клепачите му. Работата била там, че светът можел да свърши, докато е със затворени очи.

И той свършил. Неговият свят във всеки случай.

Той внезапно чул кратък, ужасен женски писък зад себе си. Завъртайки глава настрани, видял Лайда Луийз да се гърчи в тревата. Държала се за малкия си, плосък корем. Черния Чарлз се опитвал неловко да я обърне към себе си, да я извади някак от плашещата неудобна поза, която тялото ѝ било заело в явната си агония. Лицето му било сиво. Ръдфорд и Пеги, и двамата достигнали до ужасното място едновременно.

— Какво изяде? Какво е изяла? — госпожа Джоунс истерично искала да разбере от своя брат.

— Нищо! Тя почти не яде нищо — отговорил Черния Чарлз отчаяно. Той все още се опитвал да направи нещо смислено с извиващото се тяло на Лайда Луийз.

Нещо се появило в главата на Ръдфорд, нещо от учебника на баща му „Първа помощ за американци“. Изплашено той паднал на колене и натиснал коремната област на Лайда Луийз с два пръста. Лайда Луийз отговорила със смразяващ кръвта писък.

— Апендиксът ѝ. Спукал ѝ се е апендиксът. Или ще се спуква — Ръдфорд диво информирал Черния Чарлз. — Трябва да я закараме в болница.

Разбирайки, поне отчасти, Черния Чарлз кимнал.

— Ти дръж краката — той наредил на сестра си.

Госпожа Джоунс обаче изпуснала своята част от товара на път за колата. Ръдфорд и Пеги хванали по един крак и с тяхна помощ Черния Чарлз натъпкал стенещото момиче на предната седалка. Ръдфорд и Пеги също се качили отпред. Пеги държала главата на Лайда Луийз. Госпожа Джоунс трябвало да седи сама отзад. Тя издавала дори поизмъчени звуци от тези, които идвали от дъщеря ѝ.

— Закарай я в Самарянина. На Бентън Стрийт — Ръдфорд казал на Черния Чарлз.

Ръцете на Черния Чарлз треперели така жестоко, че той не можел да запали колата. Ръдфорд промушил ръка между спиците на кормилото и завъртял ключа. Колата запалила.

— Там това Самарянина е частна болница — казал Черния Чарлз, разбивайки зъбците в скоростната кутия.

— Какво значение има? Бързо! Бързо, Чарлз! — казал Ръдфорд и после казал на възрастния човек кога да превключи на втора и кога на трета. Чарлз знаел достатъчно обаче да надуе над всичко позволено по правилник.

Пеги галела челото на Лайда Луийз. Ръдфорд гледал пътя. Госпожа Джоунс — отзад — хленчела непрестанно. Лайда Луийз лежала напъряно върху седналите деца със затворени очи, стенойки от време на време. Колата най-накрая стигнала до Самарянската болница на около миля и половина.

— Карай към предния вход — наредил Ръдфорд.

Черния Чарлз го погледнал:

— Предният вход, момче? — казал той.

— Предният вход, предният вход — казал Ръдфорд и развълнувано ударил възрастния мъж по коляното.

Черния Чарлз послушно направил полукръг през покритата с чакъл алея и спрял пред големия бял вход.

Ръдфорд скочил от колата без да отваря вратата и изтичал в болницата. На рецепцията седяла сестра със слушалки на главата.

— Лайда Луийз е отвън и умира — й казал Ръдфорд. — Трябва веднага да й се извади апендикса.

— Ш-ш-шт — казала сестрата, слушайки слушалките си.

— Моля. Тя умира, казвам ви.

— Ш-ш-шт — казала сестрата, слушайки слушалките си.

Ръдфорд ги свалил от главата й.

— Моля — казал той. — Трябва да извикате човек да ни помогне да я вкараме вътре и за всичко останало. Тя умира.

— Певецата? — попитала сестрата.

— Да! Лайда Луийз! — казало момчето почти щастливо и с ентузиазъм.

— Съжалявам, но правилата на болницата не допускат пациенти негри. Много съжалявам.

Ръдфорд останал за момент с отворена уста.

— Би ли, моля, пуснал слушалките ми? — казала сестрата тихо. Жена, която се контролирала при всички обстоятелства.

Ръдфорд пуснал слушалките, обърнал се и изтичал навън от сградата.

Качил се обратно в колата, нареждайки:

— Карай към Джефърсън, Спръс и Фентън.

Черния Чарлз не казал нищо. Запалил мотора — бил го изгасил — и подкарал рязко.

— Какво му е на Самарянина? Това е добра болница — казала Пеги с ръка върху челото на Лайда Луийз.

— Не, не е — казал Ръдфорд, гледайки право напред, опитвайки се да избегне възможен поглед настрани от Черния Чарлз.

Колата завила по Фентън Стрийт и спряла пред Джефърсън Мемориал Хоспитъл.

Ръдфорд изскочил отново, последван този път от Пеги.

Вътре имало същия тип рецепция, но зад гишето седял мъж вместо сестра — служител с бял костюм. Той четял вестник.

— Моля. Бързо. Има дама отвън в колата, която умира. Апендиксът й е спукан или нещо подобно. Бързо, моля!

Служителят скочил на крака, вестникът му паднал на пода. Той последвал по петите Ръдфорд.

Ръдфорд отворил предната врата на колата и се отдръпнал. Служителят погледнал вътре към Лайда Луийз, бледа и в агония лежача на седалката с глава върху скута на Черния Чарлз.

— О! Аз не съм доктор. Почакайте секунда.

— Помогни ни да я пренесем — изкрещял Ръдфорд.

— Само минута — казал служителят. — Ще извикам дежурния хирург.

Той закрачил, влизайки в болницата с една ръка в джоба на сакото — за достойнство.

Ръдфорд и Пеги пуснали Лайда Луийз, която тъкмо били започнали да повдигат в неудобна за пренасяне поза. Редфорд напред, те затичали след служителя. Настигнали го точно когато той достигнал до телефонното табло. Две сестри стояли наблизо, както и жена с момче, което имало превръзка на главата.

— Слушай. Знам те. Не искаш да я приемеш. Нали?

— Почакай минута само. Обаждам се на дежурния хирург... Пусни ми сакото, моля. Това е болница, синко.

— Няма какво да му се обаждаш — казал Ръдфорд през зъби. — Няма какво да се обаждаш на никого. Ние ще я заведем в добра болница. В Мемфис.

Полусляп, Ръдфорд затърсил лудо с ръка Пеги.

— Хайде, Пеги!

Но Пеги задържала позицията още един момент. Трепереща ужасно, тя се обърнала към всички в приемното фоайе:

— Проклети да сте! Проклети да сте всички!

После затичала след Ръдфорд.

Колата запалила отново. Но никога не достигнала Мемфис. Не дори и до средата на пътя до Мемфис. Станало ето така: Главата на Лайда Луийз била в скута на Ръдфорд. Докато колата се движела, очите ѝ били затворени.

После рязко, за пръв път, Черния Чарлз спрял на червено. Докато колата била неподвижна, Лайда Луийз отворила очи и погледнала нагоре към Ръдфорд.

— Ендикот? — казала тя.

Момчето погледнало надолу към нея и отговорило почти с цялата сила на гласа си:

— Тук съм, скъпа!

Лайда Луийз се усмихнала, затворила очи и умряла.

Историите никога не свършват. На разказвача обикновено му се предоставя удобно, артистично място, където гласът му да спре, но това е всичко.

Ръдфорд и Пеги присъствали на погребението на Лайда Луийз. На следващата сутрин Ръдфорд заминал в пансион. Не видял Пеги отново петнайсет години. През първата му година в пансиона баща му се преместил в Сан Франциско, оженил се отново и останал там. Ръдфорд никога не се върнал в Ейджърсбърг.

Той видял Пеги веднъж в ранното лято на 1942-а. Тъкмо бил завършил година стаж в Ню Йорк. Чакал да бъде призован в армията.

Един следобед седял в Палмовата зала на хотел Балтимор, чакайки за среща. Някъде зад него момиче много звучно разказвало действието на роман от Тейлър Колдуел. Гласът ѝ бил южняшки, но специфичен. Звучал на Ръдфорд като глас от Тенеси. Обърнал се да погледне. Момичето било Пеги. Дори не трябвало да се вглежда.

Той поседял минута, чудейки се какво би ѝ казал, в случай че стане и отиде до нейната маса — на разстояние петнайсет години. Докато мислел, Пеги го забелязала. Спонтанна, тя скочила и отишла до неговата маса.

— Ръдфорд?

— Да... — той се изправил.

Без смущение, Пеги му дала топла, макар и само дружеска целувка. Те седнали за минута на масата на Ръдфорд и си казали колко е невероятно, че са се познали и колко добре и двамата изглеждат. След това Ръдфорд я последвал до нейната маса. Съпругът ѝ седял там.

Името на съпруга било Ричард някой си и той бил летец във флота. Той бил два и петдесет висок и имал билети за театър, или летателни очила, или пика в едната си ръка. Ако Ръдфорд имал пистолет със себе си, той би застрелял Ричард на място.

Те седнали на маломерната маса и Пеги попитала в екстаз:

— Ръдфорд, спомняш ли си онази къща на Мис Пакърс Стрийт?

— Разбира се, че да.

— Е, кой мислиш живее сега там? Айва Хабъл със съпруга си!

— Кой? — казал Ръдфорд.

— Айва Хабъл! Сещаш ли се. Беше в нашия клас. Без брадичка. Винаги доносничеше за всички.

— Мисля, че се сещам — казал Ръдфорд. — След петнайсет години... — добавил многозначително.

Пеги се обърнала към съпруга си и с подробности го запознала с къщата на Мис Пакърс Стрийт. Той слушал с желязна усмивка.

— Ръдфорд — каза Пеги внезапно. — Ами Лайда Луийз?

— Какво имаш предвид, Пеги?

— Не знам. Мисля си за нея през цялото време — тя не се обърнала към съпруга си с обяснение. — Ти също ли? — попитала Ръдфорд.

Той кимнал:

— Понякога, във всеки случай.

— Слушах плочите ѝ постоянно докато бях в колежа. После някакъв пиян кретен стъпи върху моята *Сълзлива Пеги*. Плаках цяла нощ. Срецнах едно момче по-късно, което свиреше в оркестъра на Джак Тийгардън и той имаше копие, но не се съгласи да ми я продаде. Дори не можах да я чуя отново.

— Аз я имам.

— Скъпа — съпругът на Пеги се намесил меко, — не искам да ви прекъсвам, но знаеш как Еди се настройва. Казах му, че ще бъдем там и... знаеш.

Пеги кимнала.

— При теб ли е? — попитала. — В Ню Йорк?

— Да, в апартамента на леля ми е. Искаш ли да я чуеш?

— Кога? — поискала да знае Пеги.

— Ами, когато...

— Скъпа. Извинявайте. Виж. Сега е три и трийсет. Искам да кажа...

— Ръдфорд — каза Пеги — трябва да тичаме. Виж. Можеш ли да ми се обадиш утре? Ние сме отседнали тук в хотела. Можеш ли? Моля! — каза Пеги умолително, плъзвайки се в сакото, което съпругът ѝ поднесъл около раменете ѝ.

Ръдфорд оставил Пеги с обещанието да ѝ се обади на сутринта.

Той никога не ѝ се обадил обаче. Нито я видял отново.

Всъщност той почти никога не пускал плочата на никого през 1942-а. Била много издраскана. И дори вече не звучала като Лайда Луийз.

СДИ НЯКОЛКО ДУМИ ОТ РЕДАКТОРА ЗА „ДОВИЖДАНЕ!“

Читателю,

Дойде и моят ред да споделя с теб някои мисли за нашия проект.

Ще опитам да ти разкажа с няколко думи, чрез една аналогия, в какво се превърнахме, докато работихме по преводите, стига да успееш да си представиш какво би било усещането при реставрацията на Сикстинската капела. Имам предвид уникалните фрески на Микеланджело. Как биха могли да бъдат запазени оригиналните бои, как да им върнем блясъка и искрящата жизненост, без да ги унищожим — ето това ни очакваше.

Разбира се, моята работа се състоеше в това да мърморя отстрани дали синята боя не е прекалено ярка, да тропам с крак, че трябва да е в друг тон, а нт (без него нямаше дори да забележа, че боята е синя) смело да нанася мазките с четката.

Нима е възможно да се роди още веднъж някой Микеланджело? Нима изобщо е възможно да се появи отново толкова замайващ и възшебен изказ, както на Селинджър? Докато това не стане, но дори и да се случи, защо да не ти подарим късче красота, която никъде другаде не съществува?

За нас беше огромно удоволствие да направим това, а най-голямата благодарност е усмивката ти... дълбоко в сърцето, докато прочиташ „Несъбраните“ разкази. Моля погледни на нашия труд както на реставрирането на Сикстинската капела — усилие да се запази оригиналната мелодичност и изказ, така типични за таланта на Селинджър и едновременно с това новата форма да е разбираема, правилна, шлифована и също красива по своему, с отпечатъците от нашите пръсти, някъде там в протегнатите ръце под „Сътворението на Адам“, дори и ако се е наложило да оставим пукнатините. Защото както добре разбираш, какво е „Сътворението“ без пукнатини? Те са

онази част от съвършенството му, която напомня за преходността в
непреходното значение на истински красивото и стойностното.

сди, декември 2017

Издание:

Автор: Дж. Д. Селинджър

Заглавие: Седем несъбрани разказа

Преводач: нт

Година на превод: 2015–2016

Език, от който е преведено: английски

Издание: първо

Издател: Читанка

Година на издаване: 2017

Тип: сборник

Националност: английска

Редактор: сди

Адрес в Библиоман: <https://biblioman.chitanka.info/books/3807>

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.